

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SKRU

ISSN 2697-5505 (Print)

ISSN 2697-5491 (Online)

บทความวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของพู่เข้า
ในเขตเทศบาลเมืองเขาส่ง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ภาณุวัฒน์ สักธีธรรม, เพ็ญพิชชา ปานศรี, รัตนา สาสังข์ และนิชกานต์ หนูอุไร..... 1

กัญชาในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภูวนาท ลาตทุ่ง..... 30

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ณัฐฉิชา สังข์ศิลป์โสภะ และศุทธิพงศ์ ภูวัชรอรานนท์..... 56

ซีเมตรีของพุ่มสูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะ:

ฐิติรัตน์ ช่างทอง และเกษรชัย และทีม..... 84

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย
และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กานันท์ และทีม..... 115

พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ
ของพุ่มสูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

มนชนก เช่งอึ้ง, จันทน์ เชื้ออึ้ง, นภกร มีบุญ, สันธิญา เปาะอาเด และนิชกานต์ หนูอุไร..... 145

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SKRU

ISSN 2697-5505 (Print)

ISSN 2697-5491 (Online)

บทความวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของพู่เช่า
ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ภาณุวัฒน์ สักธธรรม, เพ็ญพิชชา ปานศรี, รัตนา สาสังข์ และนิชกานต์ ทนุอุไร..... 1

กัญญาในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

กวนาก ลาตทุ่ง..... 30

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ณัฐกัญญา สังข์ศิลป์โสภะ และศุภติพงศ์ กุวัชรรัตนานนท์..... 56

ซีเมเร้าของพู่สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะ:

ฐิติรัตน์ ช่างทอง และเกษตราธิ์ และกัม..... 84

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย
และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กานินท์ และกัม..... 115

พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ
ของพู่สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

มนชนก เช่งอึ้ง, จันทน์ ชาญชัย, นภกร มีบุญ, สันธิญา เปาะอาเด และนิชกานต์ ทนุอุไร..... 145

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
Journal of Humanities and Social Sciences, SKRU

วัตถุประสงค์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยอีกทั้งเป็นสื่อกลาง แห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายใน มหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการแก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้จัดทำวารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการ ประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการ อีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายใน และระหว่างมหาวิทยาลัย แก่คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา องค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเปิดรับบทความที่ครอบคลุม เนื้อหาทางด้านสาขาวิชา ดังนี้

- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- ศิลปกรรมศาสตร์
- วิทยาการจัดการ
- ครุศาสตร์

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ

บทความวิจัย (research article) และบทความวิชาการ (original article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย

วาระการจัดพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ตีพิมพ์ เป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ : 0 7426 0262

แฟกซ์ : 0 7426 0263

อีเมล : re.husoskru@gmail.com

เว็บไซต์ : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/husoskru>

ประกาศลิขสิทธิ์

1. ลิขสิทธิ์ของบทความเป็นของผู้เขียนและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. ข้อมูลและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบต่อข้อมูลและความคิดเห็นเหล่านั้น
3. ผู้เขียนจะยินยอมให้บทความของตน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ ทั้งฉบับพิมพ์และฉบับออนไลน์ ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการภายใต้ขอบเขตของกฏลิขสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการบริหารและพัฒนา

หน่วยงาน

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิต

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและงบประมาณ

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาและคุณลักษณะ

บัณฑิต

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาถนเรศ อากาศสุวรรณ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.รัชพงษ์ ชัชวาลย์

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ผลกล้า

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุระพรณ์ จุลสุวรรณ

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยจุฑ โกลล

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรุณา แดงสุวรรณ

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายแผน ประกันคุณภาพศึกษา

และการจัดการความรู้ คณะครุศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอวี ยี่หมะ

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ ทองสามสี

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย	หัตถา
มหาวิทยาลัยทักษิณ	
ศาสตราจารย์ อำนวน	ย์สโยธา
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	
ศาสตราจารย์ กรกฎ	ทองชะโชค
มหาวิทยาลัยทักษิณ	
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคนาภูมิ
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา	
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ	เทพสงคร
วิทยาลัยนานาชาติดิษยะคริน มหาวิทยาลัย	
รองศาสตราจารย์ ทรรศน์	ศิริศรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล	สุขบท
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
รองศาสตราจารย์ ดร.นิสกร	จารุมณี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
รองศาสตราจารย์ วุฒิ	วัฒนสิน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณน	ไตรจันทร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร

ทองชะไชลค์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงเล็ก

วรกุล

ข้าราชการบำนาญ

ฝ่ายจัดการ ประสานงานและเลขานุการกองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.รัชพงษ์

ซ์ชาลย์

นางฐาณ

ชูจร

นางสาวอังสนา

แซ่ฮอ

นางกิตติยวรรณ

ขวัญคง

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

อาจารย์ ดร.อุรารัตน์

ปานรอด

นางสาววรรณ

สุขใส

นางสาวณรัตน์จุฑา

ไชยสวัสดิ์

นางสาวปิยกุล

บุญญาศรีรัตน์

ว่าที่ร้อยตรีหญิงสร้อยสุตา

ไชยเหล็ก

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.มูจลินทร์

ผลกล้า

นายนิฟาเดล

นิเลาะ

นางสาวอังสนา

แซ่ฮอ

นางกิตติยวรรณ

ขวัญคง

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ฉบับนี้ เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (ฉบับเดือนมกราคม - ธันวาคม 2564) บทความประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย อันประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) เรื่อง ทับยาวในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 4) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช 5) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6) เรื่อง พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญในการคัดสรรบทความที่มีคุณภาพ และมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทั้งผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยกลั่นกรองบทความและผู้อ่าน กอง

บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สงขลา จึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อาจารย์ ดร.รัชพงษ์ ชัชวาลย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
เช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

THE SERVICE MARKETING MIX INFLUENCING TENANT
DECISION MAKING TO RENT THE PRIVATE DORMITORY
IN KHAO RUP CHANG MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT,
SONGKHLA

ภาณุวัฒน์ ลัทธิธรรม, เพ็ญพิชชา ปานศรี, รัตนาลี ชาลั้งซ์

และนิจกานต์ หนูอุไร..... 1

ทบยาวในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

TAP YAW TRADITIONAL MUSIC CULTURE
NAKHON SI THAMMARAT

ภูวนาถ ลาดทุ่ง..... 30

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

RELATIONSHIP BETWEEN STRATEGIC LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND RISK MANAGEMENT
UNDER SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

ณัฏฐณิชา ลังซ์ศิลป์เลิศ และศรุตพิงค์ ภูวพัชรวรานนท์.....56

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
FACTORS WITH TO ELDERLY DEPRESSION
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ฐิติรัตน์ ช่างทอง และเกษตรชัย และหิมี.....84

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

หน้า

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์
ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริม
ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES MODEL
APPLYING THE LEARNING MANAGEMENT THEORY OF
GAGNE AND STAD TO ENHANCE EMOTIONAL
INTELLIGENCE OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

การีมะห์ และหีม.....115

พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
จากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
UTILIZATION BEHAVIOR AND SATISFACTION OF LINE
APPLICATION THAT AFFECTING SENIORS' MEDIA
LITERACY IN MUANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

মননক চেংইয়ং, জনতনি ছৈইয়, গগর মীপুণ,
লান্দিয়া পেংআতে এবংনিকান্দ হনুই.....145

ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
เช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

THE SERVICE MARKETING MIX INFLUENCING TENANT
DECISION MAKING TO RENT THE PRIVATE DORMITORY
IN KHAO RUP CHANG MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT,
SONGKHLA

พานวัฒน์ ลัทธิตธรรม¹, เพ็ญพิชชา ปานศรี²,

รัตนวลี ขาสั่ง³ และนิจกานต์ หนูอุไร^{4*}

Panuwat Lattitham¹, Penpitcha Pransri²,

Rattanawalee Sasang³ and Nitchakarn Noo-urai^{4*}

Received Date: April 16, 2021

Revised Date: June 2, 2021

Accepted Date: June 7, 2021

¹⁻³ นิสิต หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา

⁴ อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา

* Corresponding author, E-mail: nitchakarn156@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เช่าหอพักเอกชนที่มีรายชื่อในทะเบียนหอพักของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่า ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการ ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.656 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 43 ($R^2 = 0.430$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์มีค่า 0.49647 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.085 + 0.177 (X_1) + 0.183 (X_3) + 0.098 (X_4) + 0.162 (X_7)$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = 0.199 (X_1) + 0.181 (X_3) + 0.126 (X_4) + 0.173 (X_7)$

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, ส่วนประสมทางการตลาดบริการ, หอพัก, การตัดสินใจเช่าหอพัก

Abstract

The purpose of this study was to investigate the service marketing mix influencing tenant decision making to rent the private dormitory in Khao Rup Chang municipality, Muang district, Songkhla. Tenants who rented private dormitories in Khao Rup Chang Tenants who rented private dormitories in Khao Rup Chang Municipality's dormitory registration served as the sample. A total of 400 people were included in the study. Purposive sampling was used to select the sample. Questionnaires were used as the instrument. The descriptive statistic and multiple regression analysis were used to analyze the data. The study found that product, location, promotion, and process were statistically significant at the 0.05 level. In unstandardized coefficients, the predictive equation is $\hat{Y} = 1.085 + 0.177 (X_1) + 0.183 (X_3) + 0.098 (X_4) + 0.162 (X_7)$ and in standardized coefficients, the predictive equation is $\hat{Z} = 0.199 (X_1) + 0.181 (X_3) + 0.126 (X_4) + 0.173 (X_7)$

Keywords: Marketing mix, Service marketing mix, Dormitory, Decision making to rent dormitory

1. บทนำ

ในสภาพการแข่งขันในธุรกิจหอพักที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นธุรกิจที่นักลงทุนในท้องถิ่นให้ความสนใจและต้องการลงทุนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองและรองรับอัตราการขายตัวของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการลงทุนทำการค้าของกลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ธุรกิจหอพักเป็นธุรกิจที่มีการลงทุนค่อนข้างสูง มีระยะเวลาดำเนินการที่ยาวนาน อีกทั้งผู้บริโภคส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริการหอพักที่สร้างใหม่ ทำให้ผู้ประกอบการรายเก่ามักได้รับผลกระทบเชิงลบโดยตรง เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถโยกย้ายได้ ยากต่อการปรับเปลี่ยน และลดขนาด (หนูเวียง สิงห์สูง, กุลชลี พวงเพ็ชร และโสพิศ คำนวนชัย, 2560) ในอีกด้านหนึ่งผลจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด - 19 ทำให้มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รวมถึงสถานประกอบการต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบ มีการเลิกจ้างพนักงาน ลดขนาดธุรกิจ หรือให้พนักงานสามารถทำงานจากที่บ้านได้ ส่งผลต่อธุรกิจหอพักที่ผู้เช่าเกิดการย้ายออกไปเรียนหรือทำงานจากที่บ้านในภูมิลำเนาของตนเอง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการหอพักต้องตื่นตัวโดยการสร้างกลยุทธ์ที่ดึงดูดใจผู้เช่ารายใหม่และยังคงรักษาผู้เช่ารายเดิม โดยส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์การบริหารจัดการ โดยนำส่วนประสมทางการตลาดบริการไปใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในตลาด โดยกำหนดเป้าหมายให้กิจการมีความโดดเด่นก่อให้เกิดความประทับใจและความจงรักภักดีของผู้เช่าในระยะยาว (ชำนานู รอดภัย และธรรมมิมล สุขเสริม, 2556)

ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีผู้เช่าและผู้ประกอบการหอพักจำนวนมาก เนื่องด้วยมีมหาวิทยาลัย สถานประกอบการ และสถานที่ราชการจำนวนมาก ทำให้การแข่งขันของการให้เช่าห้องพักรมีการแข่งขันที่สูง ประกอบกับพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 ได้กำหนดแนวทางและวิธีการในการกำกับดูแลการประกอบกิจการหอพักให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการศึกษา และเป็นข้อกำหนดพื้นฐาน ผู้ประกอบการจึงเสนอเงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เช่าใช้ในการตัดสินใจเช่าหอพัก รวมถึงการสนับสนุนที่หอพักจะได้รับเมื่อหอพักได้รับประกาศเกียรติคุณ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเงินได้ในกรณีพิเศษ ลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย หรือภาษีอื่นใดในทำนองเดียวกัน การสนับสนุนด้านการเงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนด้านอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 (ทศพร มุลรัตน์, 2561; ชัชวาล เวศย์วรุฒม์, 2553)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้ประกอบการหอพักนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับดึงดูดให้ผู้เช่าที่มีศักยภาพตัดสินใจเช่าหอพัก พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาหอพักให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เช่าได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดบริการ

การตลาด คือ กระบวนการทางสังคมและการบริหาร โดยบุคคล และองค์กรที่ได้รับการตอบสนองความจำเป็นและความต้องการ โดยผ่านกระบวนการการสร้างสรรคและการแลกเปลี่ยนคุณค่ากับบุคคลอื่น ในบริบททางธุรกิจที่แคบลง การตลาดเกี่ยวข้องกับการสร้างกำไร การสร้างคุณค่าและความสัมพันธ์กับลูกค้า ซึ่งการตลาดจึงเป็นกระบวนการที่บริษัทสร้างคุณค่าเพื่อลูกค้า และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เพื่อที่จะได้รับคุณค่าจากลูกค้ากลับมา (อาร์มสตรอง, จี. และคอตเลอร์, พี., 2555) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ ข้อเสนอทางการตลาดทั้งหมดที่มีให้กับกลุ่มลูกค้า นอกจากนี้ส่วนประสมทางการตลาดยังเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถผสมผสานกันและนำเสนอไปสู่ตลาดเป้าหมาย (อาร์มสตรอง, จี. และคอตเลอร์, พี., 2555; บาร์เด็น, ดับบลิว, อินแกรม, ที. และลาฟอรัจ, อาร์. 2548) สำหรับธุรกิจบริการ ส่วนประสมทางการตลาดได้มีการปรับให้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า 7P's (Lovelock, C. & Wirtz, J., 2011) ดังนี้

3.1.1 ผลิตภัณฑ์ (Products) ได้แก่ ตัวสินค้า บริการ หรือความคิดที่จะนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้บริโภค ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้หนังสือ ตู้เสื้อผ้า ทีวี ตู้เย็น เฟอร์นิเจอร์และสุขภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ทันสมัย ความสะอาดและใหม่ของห้องพัก มาตรการรักษาความปลอดภัย ขนาดพื้นที่ห้องเพียงพอต่อการพักอาศัย และความเหมาะสมของการรับประกันห้องพัก

3.1.2 การกำหนดราคา (Price) ได้แก่ มูลค่าที่กำหนดไว้สำหรับการแลกเปลี่ยน หรือเป็นจำนวนเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อที่จะเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ความเหมาะสมของราคากับขนาดห้องพักอาศัย ความเหมาะสมของราคากับสิ่งอำนวยความสะดวก ราคาต่อเดือน ความเหมาะสมของเงินค่าประกันล่วงหน้า ค่าสาธารณูปโภคมีมาตรฐานเหมาะสม

3.1.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ได้แก่ วิธีการในการทำให้ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือความคิดไปถึงตลาดเป้าหมายเพื่อให้บรรลุถึงการแลกเปลี่ยน หรือเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีการจำหน่ายไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย รวมถึงทำเลที่ตั้งของธุรกิจ ประกอบด้วย ทำเลที่ตั้งของห้องพักใกล้สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา การเดินทางสะดวกสบาย ที่จอดรถของห้องพักมีความปลอดภัย หอพักอยู่ใกล้กับร้านอาหารหรือร้านสะดวกซื้อ และสภาพแวดล้อมบริเวณหอพักมีความเหมาะสม

3.1.4 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated marketing communications: IMC) ได้แก่ วิธีการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการ

แลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะสื่อสารคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และชักชวนให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายมาซื้อ ประกอบด้วย การโฆษณาให้รู้จักหอพักในสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ส่วนลดค่าเช่า หรือค่าบริการต่าง ๆ สำหรับผู้ใช้บริการมานาน การให้ของสมนาคุณหรือของขวัญตามวาระโอกาสสำคัญอย่างสม่ำเสมอ และความยืดหยุ่นเรื่องเวลาชำระค่าเช่า

3.1.5 บุคลากร (People) พนักงานผู้ให้บริการมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการตลาดบริการ เนื่องจากพนักงานผู้ให้บริการเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับลูกค้าซึ่งส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพของการบริการของลูกค้า ซึ่งประกอบด้วย ความสุภาพและอัธยาศัยของบุคลากร ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การแต่งกายของบุคลากร ความเอาใจใส่ในการบริการ ความเหมาะสมในการทำหน้าที่ของพนักงานทำความสะอาด

3.1.6 ลักษณะทางกายภาพ (Physical environment) หรือเรียกว่า ภูมิทัศน์บริการ (Servicescape) เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นหรือรับรู้ได้ ซึ่งจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงภาพลักษณ์ขององค์กรและคุณภาพในการให้บริการ ประกอบด้วย จำนวนห้องพักที่เพียงพอ บรรยากาศและความสวยงามของบริเวณหอพัก ความสะอาดและเป็นระเบียบของบริเวณหอพัก ความโดดเด่นของป้ายหอพัก การจัดพื้นที่บริเวณหอพักอย่างเป็นสัดส่วน ความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม เช่น ไฟสว่าง บริเวณทางเดินเข้าออก

3.1.7 กระบวนการให้บริการ (Process) เป็นการออกแบบและส่งเสริมการบริการให้แก่ผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในงานบริการลูกค้าจะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการให้บริการ ประกอบด้วย ความสะดวกรวดเร็วใน

ระบบการให้บริการ ความน่าเชื่อถือของสัญญาเช่า คุณภาพของกระบวนการรักษาความปลอดภัย การแจกแจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายที่ชัดเจนก่อนชำระค่าเช่า การทำสัญญาเช่าเป็นลายลักษณ์อักษรและความชัดเจนของเงื่อนไขกฎระเบียบของหอพัก และกระบวนการบริการเมื่อผู้เช่าเกิดเหตุปัญหหรือต้องการความช่วยเหลือ

3.2 การตัดสินใจของผู้บริโภค

การตัดสินใจซื้ออาจจะเกิดจากอิทธิพลที่ได้รับมาจากปัจจัยต่าง ๆ รวมกับกระบวนการต่าง ๆ ภายในความคิดของตัวผู้บริโภคเอง อย่างไรก็ตามการซื้อสินค้าอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะได้ตัดสินใจซื้อสินค้านี้แล้วก็ตาม (อดุลย์ จาตุรงค์กุล และตลยา จาตุรงค์กุล, 2550; นภวรรณ คณานุกรณ์, 2563) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 การตระหนักถึงความต้องการ เป็นการเล็งเห็นปัญหาและตระหนักถึงความต้องการเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3.2.2 การค้นหาข้อมูลก่อนการซื้อ เป็นการแสวงหาข่าวสารของผู้บริโภค เมื่อมีการรับรู้ถึงความต้องการของตนเอง

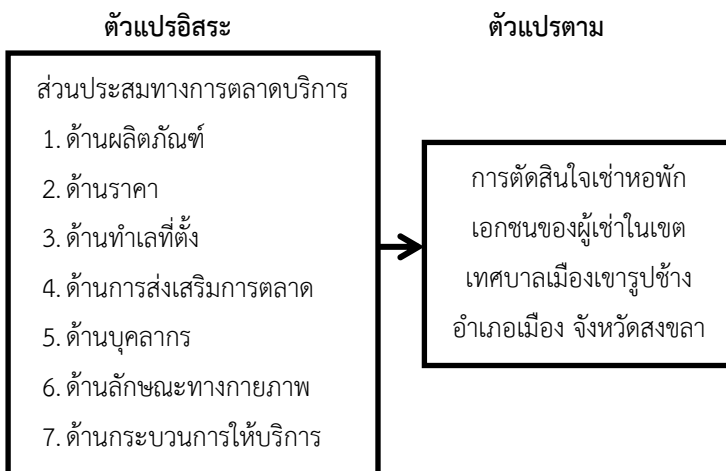
3.2.3 การประเมินทางเลือก เป็นการนำข่าวสารที่ได้รับการรวบรวมมาพิจารณาเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบมาตรฐาน ลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ ราคา ทำเลที่ตั้ง ความสะดวกในการไปใช้บริการ เป็นต้น

3.2.4 การซื้อ เป็นขั้นตอนการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ซึ่งมีพฤติกรรมในการซื้อ 3 ประเภท 1) การทดลองซื้อ 2) การซื้อซ้ำ และ 3) การซื้อที่เกิดจากการผูกมัดในระยะยาว

3.2.5 พฤติกรรมหลังการซื้อ ผู้บริโภคที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการทดลองซื้อจะทำการประเมินประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ว่าตรงกับความคาดหวังหรือไม่

3.3 กรอบแนวคิด

การกำหนดกรอบแนวคิดนั้น ตัวแปรอิสระ คือ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ สำหรับตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เช่าหอพักเอกชนที่มีรายชื่อในทะเบียนหอพักของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร และประชากรมีขนาดใหญ่ ของกัลยา วานิชย์บัญชา (2550) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 โดยได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 385 คน อย่างไรก็ตามเพื่อให้มีระดับความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจำนวน 400 คน มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4E^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

z = ค่า z ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \approx 385$$

4.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เข้าหอพักเอกชนที่มีรายชื่อในทะเบียนหอพักของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการของหอพักเอกชน เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจำนวน 37 ข้อ มีมาตรวัดอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่า เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจำนวน 4 ข้อ มีมาตรวัดอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ซึ่งแบบสอบถามทั้งสองส่วนได้กำหนดคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลของระดับเฉลี่ย โดยการคำนวณอันตรภาคชั้น เพื่อให้ได้ความกว้างของอันตรภาคชั้นที่เท่า ๆ กัน ได้เกณฑ์การแปลผลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้

4.5.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ทั้งข้อความ ภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของข้อคำถามเพื่อช่วยแนะนำปรับปรุง แก้ไขให้มีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนต่าง ๆ

4.5.2 การหาความเชื่อมั่น (reliability) การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองเก็บข้อมูล (Pre-Test) กับกลุ่มที่มีลักษณะตรงตามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ชุด และทดสอบความเชื่อมั่นเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)

โดยหากได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือว่าแบบสอบถามนั้นมีความเชื่อมั่นแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจริง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
1.ส่วนประสมทางการตลาดบริการ	37	0.932
ด้านผลิตภัณฑ์	6	0.891
ด้านราคา	5	0.796
ด้านทำเลที่ตั้ง	5	0.808
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4	0.724
ด้านบุคลากร	5	0.798
ด้านลักษณะกายภาพ	6	0.886
ด้านกระบวนการการให้บริการ	6	0.887
2. การตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่า	4	0.788

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของส่วนประสมทางการตลาดบริการ มีค่าเท่ากับ 0.932 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเท่ากับ 0.891 ด้านราคา มีค่าเท่ากับ 0.796 ด้านสถานที่ มีค่าเท่ากับ 0.808 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเท่ากับ 0.714 ด้านบุคลากร มี

ค่าเท่ากับ 0.798 ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเท่ากับ 0.886 ด้านกระบวนการให้บริการมีค่าเท่ากับ 0.887 และการตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชนของผู้เช่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.788 ซึ่งทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มากกว่า 0.7 จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง

4.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชนของผู้เช่า

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทาง
การตลาดของหอพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7'P	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.80	0.731	มาก
2. ด้านราคา	3.79	0.680	มาก
3. ด้านทำเลที่ตั้ง	3.98	0.643	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.43	0.839	มาก
5. ด้านบุคลากร	3.79	0.718	มาก
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.78	0.738	มาก
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.92	0.695	มาก
รวม	3.79	0.586	มาก

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ
ของผู้เช่าหอพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา
โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79

(S.D.= 0.586) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทำเลที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D.= 0.643) รองลงมา ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D.= 0.695) ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 (S.D.= 0.731) ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (S.D.= 0.680) ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (S.D.= 0.718) ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 (S.D.= 0.738) และด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (S.D.= 0.839) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการตัดสินใจเช่าห้องพัก
เอกชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชน	$\bar{x}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านตัดสินใจเช่าห้องพักโดยคำนึงถึงรูปลักษณ์ การตกแต่ง	3.82	0.933	มาก
2. ท่านอยู่ด้วยเพราะมีเพื่อนเช่าหออยู่ที่นั่น	3.55	1.219	มาก
3. ท่านตัดสินใจเช่าเพราะรูปแบบการดำเนินชีวิต	4.16	0.773	มาก
4. ท่านตัดสินใจเช่าเพราะได้รับความสะดวกสบายที่ท่านได้รับ	4.14	0.792	มาก
รวม	3.92	0.652	มาก

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D.= 0.652) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ท่านตัดสินใจเช่าเพราะรูปแบบการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D.= 0.773) รองลงมาคือ ท่านตัดสินใจเช่าเพราะได้รับความสะดวกสบายที่ท่านได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 (S.D.= 0.792) ท่านตัดสินใจเช่าห้องพักโดยคำนึงถึงรูปลักษณ์ การตกแต่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (S.D.= 0.933) และท่านอยู่ด้วยเพราะมีเพื่อนเช่าหออยู่ที่นี่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 (S.D.= 1.219) ตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน

ใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

H_1 : ส่วนประสมทางการตลาดบริการประกอบด้วย 1.ด้านผลิตภัณฑ์ 2.ด้านราคา 3.ด้านทำเลที่ตั้ง 4.ด้านการส่งเสริมการตลาด 5.ด้านบุคลากร 6.ด้านลักษณะทางกายภาพ และ 7.ด้านกระบวนการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานโดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.085	0.177		6.115	0.000
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₁)	0.177	0.049	0.199	3.636	0.000
2. ด้านราคา (X ₂)	0.055	0.048	0.058	1.146	0.252
3. ด้านทำเลที่ตั้ง (X ₃)	0.183	0.052	0.181	3.510	0.005
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (X ₄)	0.098	0.043	0.126	2.259	0.014
5. ด้านบุคลากร (X ₅)	0.007	0.060	0.007	0.110	0.424
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (X ₆)	0.060	0.067	0.068	0.899	0.443
7. ด้านกระบวนการบริการ (X ₇)	0.162	0.065	0.173	2.477	0.000
R = 0.656 R Square = 0.430 Adjusted R Square = 0.420 Std. Error of the Estimate = 0.49647 F = 42.267 Sig. = 0.000					

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 4 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.656 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 43 ($R^2 = 0.430$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์มีค่า 0.49647 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.085 + 0.177 (X_1) + 0.183 (X_2) + 0.098 (X_3) + 0.162 (X_7)$$

สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.199 (X_1) + 0.181 (X_2) + 0.126 (X_3) + 0.173 (X_7)$$

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้เช่าให้ความสำคัญการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนในเรื่องขนาดพื้นที่ที่เพียงพอต่อการพักอาศัย การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในหอพัก การใช้เฟอร์นิเจอร์และสุขภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ความสะอาดของ

ตัวอาคาร และมีมาตรการรักษาความปลอดภัย สอดคล้องกับนิรสร่า ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ (2563) อังคนาภรณ์ ไชยโสตา ริศารักษ์น์ โชติเชย และภณิดา สุนทรไชย (2563) และสถาพร ไกรสังเกตุ และเกียรติชัย เวชญาพันธุ์ (2561) ที่ว่า ผู้ประกอบการหอพักส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการออกแบบ และการตกแต่งอาคารหอพักให้สวยงาม ทันสมัย อาคารมีความสะอาดและปลอดภัย นอกจากนี้ หอพักยังเปรียบเสมือนบ้านของผู้พักอาศัยซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีขนาดพื้นที่ที่เพียงพอ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันในการใช้ชีวิต รวมถึงการมีร้านให้บริการต่าง ๆ ภายในหอพัก เช่น ที่ซักรีด ร้านอาหาร อินเทอร์เน็ต เครื่องซักผ้าอัตโนมัติ และร้านทำผม ก็จะทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชนของผู้เช่าได้

6.2 ด้านราคา จากผลการวิจัยพบว่า ราคาไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เช่าอยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกัน ราคาหอพักจึงมีระดับราคาใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของหนูเวียง สิงห์สูงกุลชลี พวงเพ็ชร และโสพิศ คำนวนชัย (2560) ที่ว่าอัตราค่าเช่าหอพักของผู้เช่าหอพักในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้มีผลในการเช่าหอพักไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการควรคิดอัตราค่าเช่าห้องพักและการจัดการค่าเช่าล่วงหน้าที่เหมาะสมกับขนาดของห้องพักและสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าสาธารณูปโภคที่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เช่า (นิรสร่า ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ, 2563; สมฤทัย ไสยงลั่นธนะ ประสงค์สุข และวิมลกานต์ จันทร์ประเสริฐ, 2560)

6.3 ด้านทำเลที่ตั้ง มีผลอย่างน้อยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเช่าหอพักเอกชน เนื่องจากการเช่าหอพักผู้เช่าเลือกเช่าหอพักที่มีทำเลที่ตั้งอยู่

ใกล้สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และสะดวกต่อการเดินทาง ที่จอดรถมีความปลอดภัย อยู่ใกล้ร้านอาหารหรือร้านสะดวกซื้อ และสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม เช่นเดียวกับอังคนาภรณ์ ไชยโสตา ธิสารีคน์ โชติเชย และภณิดา สุนทรไชย (2563) หนูเวียง สิงห์สูง กุลชลี พวงเพ็ชร และโสพิศ คำนวนชัย (2560) และนริสรา ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ (2563) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการหอพักควรพิจารณาทำเลที่ตั้งโดยคำนึงถึงการเดินทางที่สะดวก เช่น การมีรถโดยสารผ่าน การประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ใกล้แหล่งธุรกิจ ร้านค้า ที่พัก สถานศึกษา และสถานที่ทำงาน รวมถึงการมีที่จอดรถที่สามารถรองรับผู้เช่าได้เพียงพอ รวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบหอพักที่จะสนับสนุนการใช้ชีวิตของผู้เช่าให้เกิดความสะดวกสบาย

6.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลทำให้ผู้เช่ามีการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัย ได้แก่การโฆษณาให้รู้จักหอพักทางสื่อต่าง ๆ การให้ส่วนลดค่าเช่าหรือค่าบริการต่าง ๆ การให้ของขวัญหรือของสมนาคุณตามวาระโอกาสต่าง ๆ ซึ่งการส่งเสริมการตลาดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นปัจจัยที่ใช้จูงใจลูกค้าให้มาใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นส่วนลดด้านราคาที่ผู้ประกอบการมอบให้แก่ผู้เช่าประจำ รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เช่า (นริสรา ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ, 2563) นอกจากนี้ อังคนาภรณ์ ไชยโสตา ธิสารีคน์ โชติเชย และภณิดา สุนทรไชย (2563) ยังสนับสนุนว่า หอพักที่มีภาพพจน์ดีและมีชื่อเสียงดี ได้รับการแนะนำจากคนรู้จัก และมีการโฆษณาหอพักและบริการผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6.5 ด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรไม่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องด้วยการให้บริการด้านหอพักผู้ให้เช่าและผู้เช่าไม่ได้พบปะกันบ่อยครั้งเหมือนรูปแบบธุรกิจบริการอื่น ๆ โดยการตัดสินใจเช่าหอพักผู้เช่าหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจเช่าโดยการสอบถามผู้เช่าที่เช่าอยู่ก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของณพัชญาฐ์ สุขพัชรารมณ์ และปิยพรรณ กลั่นกลิ่น. (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการเช่าที่พักในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การตัดสินใจเลือกเช่าหอพักจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อน และค้นหาข้อมูลที่พิกจากการแนะนำของคนรู้จัก และสอดคล้องกับการศึกษาของอังคนาภรณ์ ไชยโสตา ธิสารักษ์ โขติเชย และภณิดา สุนทรไชย (2563). กลยุทธ์การแข่งขันและกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจหอพักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากรไม่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจหอพักในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม เช่นเดียวกับการศึกษาของชำนาญ รอดภัย และธรรมวิมล สุขเสริม (2556) ที่พบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากรไม่มีผลต่อความจงรักภักดีในการเช่าหอพักของนักศึกษมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

6.6 ด้านลักษณะทางกายภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพไม่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากลักษณะของการเช่าหอพักเป็นการอยู่อาศัยภายในห้องของตนเอง ซึ่งลักษณะของหอพักส่วนใหญ่จะไม่มีพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน นอกจากนี้ หอพักที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 นั้น มีการกำหนดให้

ผู้ประกอบการหอพักและผู้จัดการหอพักมีหน้าที่ดูแลรักษาสภาพของหอพักให้มีความมั่นคงแข็งแรงและมีระบบป้องกันภัย การดูแลรักษาความสะอาดด้านสุขลักษณะและอนามัยอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของของ อังคนาภรณ์ ไชยโสตา ธิสารักษ์ โขติเชย และภณิตา สุนทรไชย (2563) กลยุทธ์การแข่งขันและกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจหอพักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรด้านลักษณะทางกายภาพไม่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจหอพักในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม

6.7 ด้านกระบวนการให้บริการ ซึ่งการมีกระบวนการให้บริการที่รวดเร็ว และมีการวางแผนป้องกันหรือแนวปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาสำคัญ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้พักเช่า เช่น ปัญหาไฟดับ น้ำรั่ว เพื่อไม่สร้างความรำคาญใจแก่ผู้เช่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพัก ซึ่งสอดคล้องกับ นริสรา ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ (2563) ที่กล่าวว่า กระบวนการให้บริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการหอพักเนื่องจากผู้ประกอบการหอพักส่วนใหญ่เป็นกิจการเจ้าของคนเดียว การมีกระบวนการให้บริการแบบเรียบง่ายสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เช่า

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

7.1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการหอพักควรคำนึงถึงขนาดพื้นที่ที่เพียงพอต่อการพักอาศัย การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในหอพัก การใช้เฟอร์นิเจอร์และสุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ความสะอาดของตัวอาคาร และมี

มาตรการรักษาความปลอดภัย เพื่อเป็นสิ่งที่สร้างความดึงดูดใจในการตัดสินใจเช่าหอพัก

7.1.2 ด้านทำเลที่ตั้ง ผู้ประกอบการหอพักควรพิจารณาเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้เคียง สถานที่ทำงาน สถานศึกษา ร้านอาหาร สะดวกในการเดินทาง

7.1.3 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการหอพักควรออกแบบกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณา การให้ส่วนลดค่าเช่าหรือค่าบริการต่าง ๆ การให้ของขวัญหรือของสมนาคุณตามวาระโอกาสต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจในการตัดสินใจเช่าหอพัก และแนะนำบอกต่อของผู้เช่ารายเดิม รวมถึงก่อให้เกิดความจงรักภักดี การสร้างความสัมพันธ์อันดี อันจะนำไปสู่การรักษาผู้เช่าให้อยู่อาศัยได้นาน

7.1.4 ด้านกระบวนการ ผู้ประกอบการหอพักควรมีกระบวนการให้บริการที่รวดเร็ว และมีการวางแผนป้องกันหรือแนวปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาสำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้พักเช่า เช่น ปัญหาไฟดับ น้ำรั่ว เพื่อไม่สร้างความรำคาญใจแก่ผู้เช่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักได้ รวมถึงการรักษาผู้เช่ารายเดิมในระยะยาวได้

7.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดบริการระหว่างหอพักในสถานศึกษา กับหอพักเอกชน เนื่องด้วยพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2558) ได้แบ่งประเภทหอพักออกเป็น 2 ประเภท คือ หอพักสถานศึกษา หมายความว่า หอพักที่ผู้ประกอบการหอพักเป็นสถานศึกษา และหอพักเอกชน หมายความว่า

หอพักที่ผู้ประกอบการหอพักเป็นบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ใช่สถานศึกษา เพื่อให้ได้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความเหมาะสมกับแต่ละประเภทของหอพัก และผู้ประกอบการหอพักสามารถนำกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

7.2.2 ควรศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการของหอพักที่ส่งผลต่อการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เช่าหอพัก เนื่องจากในปัจจุบันการหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแนะนำในรูปแบบของการรีวิวของผู้เช่าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ให้ผู้ประกอบการหอพักสามารถพัฒนากลยุทธ์ในรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น และสามารถสร้างสรรค์กลยุทธ์การตลาดให้มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลได้

8. เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล เวศย์วรุฒม์. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกหอพักอาศัยของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นจาก <https://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS02/PDF01/2553/MBA/68.pdf>
- ชำนาญ รอดภัย และธรรมวิมล สุขเสริม. (2556). การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความจงรักภักดีของหอพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 8(1), น. 140-159.

- ณพัชญ์ สุขพัชรารณ และปิยพรรณ กลั่นกลิ่น. (2562). พฤติกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการเช่าที่พักในอำเภอเมืองเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*. 10(2), น. 213-227.
- ทศพร มุลรัตน์. (2561). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 กรณีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการหอพัก. *การประชุมวิชาการสาขานิติศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1*. (167-177). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภวรรณ คณารักษ์. (2563). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครบุรี: บริษัท กรีนแอปเปิ้ล กราฟิคส์ พรินติ้ง จำกัด.
- นริสรา ปินตาแจ่ม และพิชาภพ พันธุ์แพ. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักในเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูน จังหวัดลำพูน. *วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชชมคลล้านนา*. (8)2, น. 33-50.
- สถาพร ไกรสังเกตุ และเกียรติชัย เวชฎาพันธุ์. (2561). ปัจจัยการตลาดและปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเช่าที่พักอาศัยของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(4), น. 169-182.
- สมฤทัย ไสยিং, ถันธนะ ประสงค์สุข และวิมลกานต์ จันทร์ประเสริฐ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 1(2), น. 36-47.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2558). *พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2564, จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2020/11/2301_6169.pdf
- หนูเวียง สิงห์สูง, กุลชลี พวงเพชร และโสพิศ คำนวนชัย. (2560). ส่วนประสมทางการตลาดในทัศนะของผู้เช่าหอพักในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. *วารสารสหวิทยาการจัดการ*. 1(1), น. 9-23.
- อดุล จาตุรงค์กุล และตลยา จาตุรงค์กุล. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดุกะซัน.
- อังคนาภรณ์ ไชยโสตา, ธิศาธณ์ โชติไชย และภณิดา สุนทรไชย. (2563). กลยุทธ์การแข่งขันและกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจหอพักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 7(1), น. 87-102.
- บาร์เด็น, ดับบลิว., อินแกรม, ที. และลาฟอรจ์, อาร์. (2548). *หลักการตลาด [Marketing: Principles and perspectives]* (อรรถ มณีสงค์, จำเนียร บุญมาก, มานพ ชุ่มอุ่น และพงศ์เทพ เดิมสงวนวงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.
- อาร์มสตรอง, จี. และคอตเลอร์, พี. (2012). *หลักการตลาด [Marketing an introduction]* (นันทสรี สุขโต, เพ็ญสิน ชวนะคุรุ, กุลทิพา โช้เงิน, จิราพร ชมสวน, นวพงศ์ ตันชติลภ, วริศลา แผลมทอง วัลภา,

หัตถกิจพานิชกุล วีรพล สวรรค์พิทักษ์ และสมศิริ วัฒนสิน,
ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า

Lovelock, C. & Wirtz, J. (2011). *Services marketing*. (7th ed.).

England: Pearson Education Limited.

ทบยายในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
TAP YAW TRADITIONAL MUSIC CULTURE
NAKHON SI THAMMARAT

ภูวนาถ ลาตทุง^{1*}
Poowanard Lardthoong^{1*}

Received Date: April 19, 2021

Revised Date: May 21, 2021

Accepted Date: June 1, 2021

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

* Corresponding author, E-mail: poowanard@gmail.com

บทคัดย่อ

ทบยว สันนิฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติที่ได้มาทำการค้าขายกับชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่โบราณโดยกำหนดเป็น 3 ช่วงดังนี้ ช่วงแรก ก่อน พ.ศ. 2450 การประสมวงทบยวยังไม่ตายตัว ชาวบ้านนำทบยวมาบรรเลงประกอบขบวนแห่ในงานประเพณีต่าง ๆ ช่วงที่สองยุคเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2450 - 2545 การตีทบยวยังมีการอาศัยโดยการยึดรูปแบบดั้งเดิมซึ่งใช้วงทบยวบรรเลงประกอบขบวนแห่งานประเพณีบุญสารทเดือนสิบ แห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่เทียนพรรษา แห่กฐินผ้าป่า แห่นาค หรืองานบวชงานแต่งงาน งานเทศน์มหาชาติเป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ช่วงนี้ได้มีการนำปี่ ซอด้วง ซออู้ มาบรรเลงเพื่อทำทำนองให้วงทบยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจมากขึ้น ช่วงที่สาม ยุคพัฒนา พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน หลังจากที่ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อยทบยวก็ได้ไปมีบทบาทต่อจังหวัดนครศรีธรรมราชในเทศกาลต่าง ๆ มากมาย และได้มีการจัดงานการแข่งขันทบยวทุกปี มีการบรรเลงทบยวแบบประยุกต์มากขึ้น มีการนำ คีย์บอร์ด กีตาร์เบสไฟฟ้า หรือเครื่องดนตรีสากลอย่างอื่นเพิ่มเข้ามาผสมผสานอย่างลงตัว ส่วนลักษณะของทบยวทำด้วยไม้จริง นิยมใช้ไม้ขนุนเนื่องจากมีน้ำหนักเบา ตัวไม้มีความยาวประมาณ 16 - 17 นิ้ว หน้าทบยวกว้างประมาณ 6 - 12 นิ้ว ก้นทบยวกว้างประมาณ 3 - 4 นิ้ว ขยายออกเหมือนถ้วยแก้ว เพื่อใช้ในการตักพื้นได้ขึ้นหนังหน้าเดียวด้วยหนังวัวหรือหนังแพะเป็นต้น

คำสำคัญ: ทบยว, กายภาพของทบยว, พัฒนาการและบทบาท

Abstract

Thap Yaw band, there is the hypothesis that this had received the influence from foreigners who had come to trade with the people in Nakhon Si Thammarat Province since the ancient time. By this had determined to be 3 periods as follows;

1st period, this was happened before 1907. There was mixing of Thap Yaw band but this won't have the fixed form. Villages would bring Thap Yaw to play the music with orchestra in the parade in other traditions.

2nd period, this was the changing era from 1907 to 2002. There was playing Thap Yaw which would hold the former form. For using Thap Yaw band to play the music with orchestra in the traditional parade, 10th month of ten month tradition, the original fabric that made up the parade by unison, Buddhist lent candle parade, offering robes to Buddhist priests at monastery parade, Naga parade or Naga ordination, marriage ceremony, Mahachat international events, etc. From this study, this was found that in this period, there was bringing of the flute, the treble fiddle, the Yi fiddle to play the music for making the rhythm for Thap Yaw band for increasing more interesting.

3rd period, the developing era from 2002 to the current situation. After this had developed more continuously. Thap Yaw

band had the role on Nakhon Si Thammarat Province in other many festivals and there was setting of the Thap Yaw competition in every year. There was playing Thap Yaw in the applied for more. There was bringing of the keyboard, the guitar, the electric bass or other more international music instruments to mix perfectly. For the characteristic of Thap Yaw, this would be made with the real wood. There was popular to use the jackfruit wood due to this had the light weight. The wood body had the length approximately from 16 to 17 inches There was the front of Thap Yaw which had the width from 6 to 12 inches, the bottom of Thap Yaw which had the width approximately from 3 to 4 inches. This would be enhanced out liked the glass cup for using in the floor set for one-page leathering with the cow leather or the goat leather, etc.

Keyword: TAP YAW, Physical TAP YAW, Development and Role

1. บทนำ

ภาคใต้เป็นดินแดนที่มีประวัติมายาวนาน มีการสั่งสมมรดกทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นโดยมิได้ขาดสายกลายเป็นมรดกตกทอดสู่คนรุ่นหลัง สิ่งสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้อย่างเด่นชัดได้แก่ ศิลปะ การละเล่น การแสดงพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้านของภาคใต้นั้นมีหลายอย่างด้วยกันไม่ว่าจะเป็น การแสดงลิเกป่า เพลงบอก โนราห์ หนังตะลุง เป็นต้น

อีกทั้งยังมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดอีกด้วย เช่น ประเพณีแห่หมรับ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระราชดู่ ประเพณีชักพระ รวมถึงการละเล่นพื้นเมืองและดนตรีของภาคใต้ที่มีการสืบทอดทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นมรดกตกทอดมาสู่คนรุ่นหลัง แม้บ้างอย่างยังเป็นที่ยอมรับ แต่บางอย่างก็เสื่อมความนิยมไปตามยุคสมัย และด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ที่เอื้ออำนวย ทำให้ภูมิภาคนี้เป็นแหล่งที่มีกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์เข้ามาติดต่อสัมพันธ์และตั้งหลักแหล่งทำมาหากินจนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน และผสมผสานทางวัฒนธรรมมากมาย เกิดเป็นวัฒนธรรมภาคใต้ที่มีลักษณะโดดเด่นรวมถึงวัฒนธรรมด้านดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ด้วย

เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ที่ใช้ประกอบการละเล่นพื้นบ้านมีอยู่มากมายดังที่ (อุดม หนูทอง, 2531, น. 45-48) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องตีเป็นหลักที่ปรากฏในกลุ่มชนทั่วไป ได้แก่ ทับ กลอง โหม่ง ฉิ่งและกรับ ส่วนที่ปรากฏเฉพาะกลุ่มชาวมุสลิม ได้แก่ กรือโต๊ะ บานอ ทน (กลองแขก) รำมะนาที่ปรากฏในกลุ่มชาวพุทธ ได้แก่ โพน ปัด ซ้อง แตระ ปีนอก ปี่ชวา ปี่ฮ้อ ซอฮู้ ซอดวง เป็นต้น เครื่องดนตรีเหล่านี้�าจรับมาจากภาคกลางและของชาติอื่นโดยนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นภาคใต้ ในที่สุดก็มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางภาคใต้ เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ส่วนใหญ่จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นพื้นบ้าน โดยเครื่องดนตรีเหล่านี้เป็นตัวเสริมให้การละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ให้มีสีสัน เป็นที่น่าสนใจเพิ่มมากยิ่งขึ้นและในที่สุดก็จะทำให้การแสดงนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ส่วนใหญ่จะนิยมใช้บรรเลงตามขนบนิยมของการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้

แต่ละชนิด ในกรณีนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในการบรรเลงเดี่ยว เป็นการบรรเลงเพื่อ
ประโคมให้เกิดความครึกครื้นในงานหรือเทศกาลต่าง ๆ เช่นเทศกาลชักพระ
หรือประโคมเพื่อประชันกันอีกทั้งยังมีการบรรเลงแบบประสมวงนั้นมักจะเป็น
การบรรเลงประกอบการแสดงหรือประกอบการละเล่นหรือประกอบพิธีกรรม
ต่าง ๆ ซึ่งการบรรเลงเครื่องดนตรีเหล่านี้จะใช้เครื่องตีเป็นหลักในการควบคุม
จังหวะ เช่น กลอง ทับ ฉิ่ง โหม่ง เหตุที่ใช้เครื่องตีเป็นหลักเพราะต้องการให้
เกิดความครึกครื้น เร้าใจ ดึงดูดผู้สนใจ ที่จะเข้ามาชมการแสดงที่จะมีขึ้น
ดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ยังมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคมชาวภาคใต้เป็นอย่างมาก
เพราะดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ใช้ในความบันเทิง การประกอบพิธีกรรม ใช้เป็น
สื่อในการสื่อสารและเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของสังคมชาวใต้อีกด้วย

ทับยาว เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่อยู่ภาคใต้มานาน ซึ่งจะพบทับ
ยาวบรรเลงในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พัทลุง และสงขลา
หุ่นทับนั้นทำด้วยพรรณไม้พื้นเมืองตัดนำมาเป็นท่อน หุ้มหน้าทับด้วยหนังวัว
หนังแพะ ลักษณะรูปทรงเป็นเอกลักษณ์ของทางภาคใต้ หุ่นกลองเป็น
ลักษณะโค้งและบานที่ปลายคล้ายแจกันดอกไม้อัน เสียงของทับยาวมีคุณภาพ
เสียง ที่ก้องกังวาน นุ่มนวล ดังที่ (กระจำน พุทธศรี, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม
2562) ได้กล่าวว่า *“เสียงทับยาว 6 ใบดังกว่ากลองยาว 10 ใบ”* เอกลักษณ์
ที่ชัดเจนในเรื่องของเสียง รูปร่าง กระบวนการบรรเลง กระบวนการผลิตที่มี
ความคิดสร้างสรรค์เครื่องดนตรีที่เป็นลักษณะเฉพาะของทางภาคใต้ สามารถ
หารวสดูได้ตามท้องถิ่นของภาคใต้เอง โอกาสในการบรรเลงโดยทั่วไปแล้วจะ
บรรเลงในงานแห่เทียนพรรษา แห่กฐิน แห่นาค ขบวนเทศกาลประจำปีของ
แต่ละจังหวัด เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการและบทบาทหน้าที่ความสำคัญของทับยาว ศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีของทับยาว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปการเล่นทับยาว และเป็นประโยชน์คุณค่าต่อวิชาการ รวมทั้งแนวทางในการอนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการ และบทบาทหน้าที่ความสำคัญของทับยาว

2.2 เพื่อศึกษาลักษณะทางดนตรีของทับยาว

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดวัฒนธรรมและประเพณี

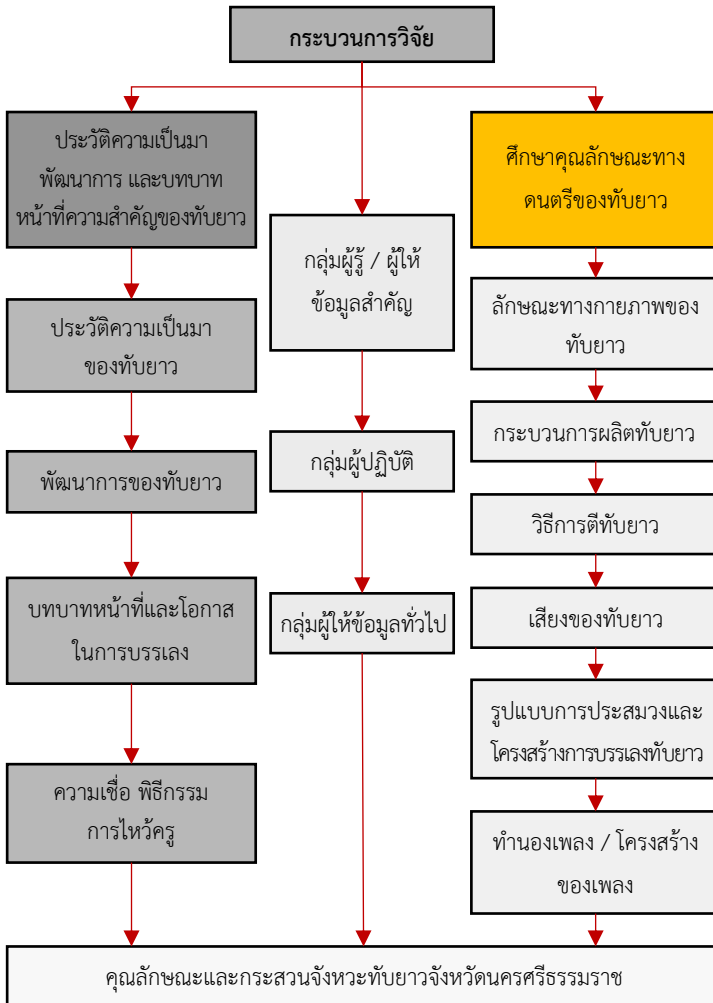
วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดำรง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นไว้เพื่อนำเอาไปใช้ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมซึ่งรวมไปถึง สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ ความประพฤติของคนส่วนรวมที่ถือกันเป็นธรรมเนียมหรือระเบียบแบบแผนและสืบต่อกันมาจนเป็นพิมพ์เดียวกันและยังคงอยู่ได้ เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่เสมอและกลมกลืนเข้ากันได้ดีจนทำให้ประเพณีเดิมยังคงอยู่ต่อไปได้

3.2 ทฤษฎี

3.2.1 ทฤษฎี Snowball Sampling Technique : การเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนด้วยการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก วิรัตน์ คำศรีจันทร์

(2554, น. 185) ผู้ศึกษานำทฤษฎี Snowball Sampling Technique มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในเรื่องประวัติความเป็นมาของทัพยากร รูปแบบการบรรเลง โดยใช้เริ่มต้นเข้าสู่ชุมชนและทำงานวิจัยในชุมชนที่ไม่มีข้อมูลตั้งที่ต้องการมาก่อน เพื่อเรียนรู้ผู้คน เรียนรู้ชุมชน พร้อมไปกับการรวบรวมข้อมูล ศึกษาและรวบรวมกลุ่มคนที่อยู่ในความสนใจของการดำเนินการวิจัย ตลอดจนมีความพร้อมและได้รวบรวมข้อมูล สร้างความรู้ และสร้างข้อมูลพื้นฐานในเรื่องทัพยากรอีกด้วย

3.2.2 ทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่นิยม (Structural - Functional Theory) การวิจัยเรื่อง ทัพยากรในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องใช้ทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่นิยมเนื่องจากเป็นการมองเพื่อกำหนดประเด็นและนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ตามหลักของโครงสร้างหน้าที่ที่เกิดขึ้นภายในสังคมไม่ว่าจะเป็นบริบททางด้านชีวิตและความเป็นอยู่ในปัจจุบันและบริบททางด้านดนตรีเหตุผลของการใช้ดนตรีเพื่อตอบสนองของระบบวัฒนธรรมในระบบสังคมใหญ่ (สุรางค์ จันทวานิช, 2554 . น. 120 - 12)

ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัย

ที่มา : ภูวนาด ลาตพุง (2564)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1.1 แบบสังเกต (Observation) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อทำความเข้าใจ รู้จัก การแสดงทักทายในงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสังเกตเชิงสำรวจ ลักษณะทางดนตรีและบทบรรเลงทักทายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interviews) เพื่อให้งานวิจัยได้คำตอบและข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ 2 รูปแบบในการสัมภาษณ์ดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักฐานไว้ชัดเจน สำหรับถามบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าคณะทักทาย ผู้บรรเลงทักทาย นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของทักทาย ความสำคัญและบทบาทสำคัญของทักยานครศรีธรรมราช รูปแบบและลักษณะทางกายภาพของทักยานครศรีธรรมราช รูปแบบการบรรเลงทักยานครศรีธรรมราช

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่มีการเพิ่มเติมจากคำถามที่ตั้งไว้แล้วเพื่อให้ได้รายละเอียดในสิ่งที่ต้องการสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งความรู้ดังนี้

- 1) หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ
- 2) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กรุงเทพฯ
- 3) หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 4) หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 5) หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัด

นครศรีธรรมราช

4.3 ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้เทคนิค Snowball Sampling Technique: การเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนด้วยการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก ในการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสังเกตและสัมภาษณ์ดังนี้

4.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในคณะทักทายทั้งในเวลาแสดงและนอกเวลาแสดง เพื่อสังเกตพฤติกรรมหรือสภาพเหตุการณ์ ความเป็นไปในลักษณะต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ในขณะนั้น ตั้งแต่ต้นจนจบ ศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบการบรรเลงทักทาย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปกิจกรรมของชุมชนซึ่งมีการแสดงทักทาย เนื่องในงาน ทอดกฐิน งานแห่ناع งานประจำปี แต่ละท้องที่ตามที่หน่วยงานจัดขึ้น รวมถึงงานตามบ้านของประชาชนด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบรรเลงทักทาย เพียงสังเกตอยู่ห่าง ๆ นอกจากสังเกตเกี่ยวกับคณะทักทายแล้ว ยังสังเกตเกี่ยวสภาพทั่วไป เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชนวิถีชีวิตของคนในชุมชน

4.3.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบ่งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1) กลุ่มผู้รู้/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยนักวิชาการ หัวหน้าคณะทัพยาและปราชญ์ชาวบ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีเกณฑ์การคัดเลือก โดยการสุ่มแบบเจาะจงหัวหน้าคณะทัพยา จำนวน 11 คณะ และบุคคลที่มีความรู้ทางด้านการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองภาคใต้ โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

1.1) อาจารย์สุมล ศักดิ์แก้ว อาจารย์ประจำวิชาดนตรีและการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

1.2) นายกระจำจ พุทธรศรี ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 3 สาขากการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน)

1.3) นายวันพระ สืบสกุลจินดา สมาคมมัคคุเทศก์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4) นายสมนึก รักชาติ หัวหน้าคณะสมนึก อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5) นางบุญศรี รุ่งเรืองหัวหน้าคณะ ศ สำราญศิลป์ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6) หัวหน้าคณะ คณะทุ่งรวงทอง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7) หัวหน้าคณะพรสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.8) หัวหน้าคณะบ้านท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

1.9) หัวหน้าคณะ ศ สำราญศิลป์ อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.10) หัวหน้าคณะ อบต.กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช

1.11) หัวหน้าคณะลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช

1.12) หัวหน้าคณะเทศบาลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.13) หัวหน้าคณะคณะน้องไต่เต้า อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.14) หัวหน้าคณะนกน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ประกอบด้วย คณะทนาย ที่เข้าร่วม ประเพณีลากเรือพระ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าพระบของ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 คณะ โดยใช้วิธีเกณฑ์การ คัดเลือก การสุ่มแบบเจาะจง และช่างประดิษฐ์ดนตรีพื้นบ้านจังหวัด นครศรีธรรมราช ที่ได้รับการยอมรับในการประดิษฐ์ทนายจำนวน 1 ช่าง โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

- นครศรีธรรมราช 2.1) คณะทุ่งรวงทอง อำเภอเมือง จังหวัด
- นครศรีธรรมราช 2.2) คณะพรสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัด
- นครศรีธรรมราช 2.3) คณะบ้านท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัด
- นครศรีธรรมราช 2.4) คณะวิมลศรี อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.5) คณะสมนึก อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.6) คณะ ศ สำราญศิลป์ อำเภอสิชล จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.7) คณะ อบต.กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.8) คณะลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.9) คณะเทศบาลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.10) คณะน้องไต้เตี้ย อำเภอพรหมคีรี จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.11) คณะนกน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัด
- นครศรีธรรมราช
- 2.12) นายทวี สมพงษ์ ช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัด
- นครศรีธรรมราช

3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมในงานประเพณีสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 30 คน

4.4 ขั้นตอนตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้วิจัยให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่จำนวน 7 คนและคณะทั่วยาวจำนวน 11 คณะ เข้าร่วมสะท้อนเพิ่มเติม ตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้สมบูรณ์

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย แลบบันทึกลีขียงและภาพจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎี บทบาทหน้าที่ มาเป็นกรอบในการอธิบายคือ

1) ประวัติความเป็นมา พัฒนาการและบทบาทหน้าที่ของทั่วยาว

2) คุณลักษณะทางดนตรีของทั่วยาว

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ประวัติความเป็นมา พัฒนาการ บทบาทหน้าที่สำคัญของทั่วยาว

5.1.1 ประวัติความเป็นมา พัฒนาการของทั่วยาว

จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้และผู้ปฏิบัติ ทั่วยาว ผู้วิจัยวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาและ พัฒนาการของทั่วยาวได้ดังนี้ ทั่วยาวมีการสันนิฐานว่า ได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติที่ได้มาทำการค้าขายกับชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่โบราณที่

ได้นำเครื่องดนตรีมาบรรเลงด้วย กลองชนิดนี้ได้รับความนิยมที่สนใจของชาวนครศรีธรรมราช จนได้มีการนำรูปแบบของกลองชนิดนี้มาแล้วให้ช่างทำเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาออกแบบเพื่อทำเป็นกลองขึ้น แต่เดิมไม่ได้เรียกชื่อว่า ทับยาว เนื่องด้วยลักษณะของกลองชนิดนี้คล้ายทับหนังตะลุง มโนราห์ที่มีอยู่เนื่องด้วยลักษณะของทับยาว มีลักษณะที่ยาวกว่า จึงเรียกกลองชนิดนี้ว่า ทับยาว ทับยาวเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่บรรเลงคู่กับจังหวัดนครศรีธรรมราชและได้รับความนิยมเล่นมาตั้งแต่อดีตทุกหมู่บ้านจะมีวงทับยาว เป็นของตนเองเพื่อบรรเลงเป็นเครื่องดนตรีประกอบ เป็นมหรสพ ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชจนเกิดการกระตุ้นเพื่อมีการแข่งขันการตีทับยาวขึ้น การบรรเลงทับยาวได้มีช่วงพัฒนาการออกเป็น 3 ช่วงคือ

1) ช่วงแรก ก่อน พ.ศ. 2450 การประสมวงทับยาวยังไม่ตายตัวชาวบ้านนำทับยาวมาบรรเลงประกอบขบวนแห่ในงานประเพณีต่างๆของจังหวัดนครศรีธรรมราชจนทำให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง จำนวนทับยาวประมาณ 5 - 6 ลูก นอกจากนั้นก็มีการนำ ฉิ่ง ฉาบ หรือเครื่องดนตรีที่มีอยู่เดิมมาบรรเลงร่วมด้วย

2) ช่วงที่สอง ยุคเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2450 - 2545 การตีทับยาวยังมีการอาศัยโดยการยึดรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งใช้วงทับยาวบรรเลงประกอบขบวนแห่งานประเพณี บุญสารทเดือนสิบ แห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่เทียนพรรษา แห่กฐินผ้าป่า แห่นาค หรืองานบวชนาค งานแต่งงาน งานเทศน์มหาชาติ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ช่วงนี้ได้มีการนำ ปี่ ซอด้วง ซออู้มาบรรเลงเพื่อทำทำนองให้วงทับยาวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจมากขึ้น

3) ช่วงที่ 3 ช่วงที่สาม ยุคพัฒนา พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน

หลังจากที่ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัดงานการแข่งขันทัບยาวทุกปี มีการบรรเลงทัບยาวแบบประยุกต์มากขึ้นโดยมีการนำ คีย์บอร์ด กีตาร์เบสไฟฟ้า หรือเครื่องดนตรีสากลอย่างอื่นเพิ่มเข้ามา ด้านกติกาการแข่งขันที่ถูกกำหนดไว้ 2 ส่วนคือ การตีจังหวะทัບยาวธรรมดา และการตีทัບยาวแบบสร้างสรรค์ การแต่งกายใช้ผ้าพื้นเมืองในการแต่งกาย ในด้านการใช้ทำนองเพลงบรรเลงประกอบทัບยาวที่สร้างสรรค์ขึ้นพบว่าใช้เพลงพื้นบ้านทำนองต่างๆ เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยเดิม และเพลงสากลผสมผสานอย่างลงตัว ส่วนการรำประกอบทัບยาวค้ยพื้นฐานจากท่วงท่าในยุคเปลี่ยนแปลง มีการเคลื่อนไหวแปรชบวนสอดรับกับจังหวะและทำนอง มื้อตีทัບยาวมีการต่อตัวหลายรูปแบบ มีการคาบทัບเพื่อแสดงความสามารถ มีลีลาท่าทางที่ดึงดูดความสนใจให้กับผู้ชม

ภาพที่ 2 การแสดงความสามารถของผู้แสดง

ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภูวนาล ลาดทุ่ง (2564)

5.1.2 บทบาทหน้าที่สำคัญของทัບยาว

สภาพปัจจุบันของทัບยาว ได้มีการกระตุ้นให้เกิดผู้บรรเลงทัບยาว คณะทัບยาวมากขึ้นทั้งในสถานศึกษาของทางภาครัฐและเอกชน มีการส่งเสริมการแข่งขัน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ จึงทำให้ทัບยาวเป็นวงดนตรีที่มีบทบาทสำคัญต่อประเพณีสำคัญต่อจังหวัดนครศรีธรรมราชและใกล้เคียงโดยนำทัບยาวบรรเลงนำขบวนในงานสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ งานแห่เรือพระ งานแห่เทียนพรรษา งานบุญสารทเดือนสิบ งานทอดกฐิน งานแห่นาค งานแต่งงาน หรืองานเทศกาลต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น เทศกาลผลไม้ประจำปี งานของดีเมืองนคร งานกินมังคุดหวาน เป็นต้น

5.2 คุณลักษณะทางดนตรีของทัບยาว

5.2.1 ลักษณะทางกายภาพของทัບยาว

ทัບยาวเป็นเครื่องดนตรีของชาวภาคใต้ที่ได้มีลักษณะเฉพาะตัว ตัวกลองทำด้วยไม้จริงนิยมใช้ไม้ขนุนเนื่องจากมีน้ำหนักเบา ตัวไม้มีความยาวประมาณ 16 - 17 นิ้ว หน้ากลองกว้างประมาณ 6 - 12 นิ้ว ก้นกลองกว้างประมาณ 3 - 4 นิ้ว ขยายออกเหมือนถั่วแฉั่ว เพื่อใช้ในการตั้งพื้นได้ ขึ้นหนังหน้าเดียวด้วยหนังวัวหรือหนังแพะ เหนือบริเวณขึ้นมามีร่องสำหรับฝังขดลวดขนาดใหญ่ไว้เป็นที่รับและร้อยเชือกหนังที่ดึงหน้ากลองให้ตึงลมมา ลักษณะการตีทัບยาวคล้ายการตีกลองยาวเชื่อกันว่าการนำทัບยาวมาแข่งขันกับกลองยาว ความดังจะแตกต่างกันอย่างมาก ใช้กลองยาว 10 ใบ เท่ากับใช้ทัບยาว 3 - 4 ลูก ทัບยาวมีสองกลุ่มเสียงคือเสียงเอกและเสียงทุ้ม เสียงเอก คือ ทัບยาวใบที่มีเสียงสูง เป็นลูกต้นในการเปลี่ยนทำนองเพลงและ

เสียงทุ้ม คือ ทับยาวใบที่มีเสียงต่ำ เป็นลูกทับยาวที่ทำให้เกิดเสียงกังวาน
เสียงของทับยาวนิยมบรรเลงกัน 2 เสียง ได้แก่ เสียงฉับและเสียงครึม

5.2.2 กระบวนการผลิตทับยาว มีกระบวนการผลิตทับยาวดังนี้

- 1) การเลือกไม้ทำหุ่นทับยาว
- 2) วัดขนาดไม้
- 3) การถากไม้
- 4) การกลึงหุ่นทับยาวด้วยแท่นกลึง
- 5) การกลึงหุ่นทับยาวด้วยแท่นกลึงและเจาะรูทับยาว
- 6) การพอกดินสอพองและตากแดด
- 7) การทาสีและเคลือบน้ำยาปลวก
- 8) การขึ้นหนังหน้ากลองนำหนังวัว
- 9) การแต่งเสียง
- 10) การประดับตกแต่งทับยาว

5.2.3 วิธีการตีทับยาว ประกอบไปด้วยการตีด้วยท่อนังและทำยืน
การยืนตีและนั่งตีนั้นมียุทธวิธีและกระบวนการที่แตกต่างกันออกไปโดยมีทั้ง
ทำนั่งตีและทำยืนตี

ภาพที่ 3 ทำนั่งตีทับยาว

ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภูวนาถ ลาตพุง (2564)

ภาพที่ 4 ทำยืนตีทับยาว

ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภูวนาถ ลาตพุง (2564)

5.3.4 ระบบเสียงของทับยาว

ระบบเสียงของทับยาว การตีทับยาวนั้นมีวิธีการตีดังต่อไปนี้ การตีเสียงฉับ มีลักษณะการตีคือ การวางนิ้วทั้งห้านิ้วราบแล้วตีไปลงตรงกลางของหน้าทับและการตีเสียงครีมี มีลักษณะการตีคือ การใช้สันมือตีลงตรงกลางของหน้ากลองก็จะได้เสียงครีมี

5.3.5 โครงสร้างการบรรเลงทับยาว

การบรรเลงทับยาวนั้นมีกระบวนการบรรเลงโดยแบ่งลักษณะการบรรเลงทับยาวออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. การบรรเลงทับยาวเดินขบวน 2. การบรรเลงทับยาวในการประโคม 3. การบรรเลงทับยาวเพื่อการแข่งขัน การบรรเลงทั้ง 3 ลักษณะการบรรเลงที่คล้ายคลึงกันโดยมีกระบวนการบรรเลงดังต่อไปนี้

- 1) การโหมโรงไหว้ครู
- 2) เพลงทับ
- 3) เพลงตามความเหมาะสมของงาน
- 4) บากลงจบ

5.3.6 วิธีการประดิษฐ์ทับยาว

ผู้วิจัยได้ศึกษากรรมวิธีการประดิษฐ์ทับยาวของนายทวี สมพงศ์ ซึ่งเป็นช่างที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่เฉพาะและเป็นที่ยอมรับของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรูปแบบการประดิษฐ์ทับยาวของนายทวี สมพงศ์มีขั้นตอนและกระบวนการประดิษฐ์ดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมอุปกรณ์ ประกอบด้วย

1.1) ชะแสงขนาดต่าง ๆ ขนาดความยาว 16 - 50 นิ้ว ขนาดความกว้าง 1 - 4 เซนติเมตรใช้ในการเจาะเนื้อไม้ด้านในและแชะเนื้อไม้ด้านนอกขณะกำลังกลึงทักยาวให้ได้รูปร่างตามลักษณะของทักยาว

1.2) แท่นกลึง เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับขัดแต่งทักยาวให้ได้รูปร่าง และรูปทรงตามที่ต้องการ

1.3) ค้อนและสิ่ว ใช้สำหรับบากร่องคอทักยาวเพื่อร้อยเชือกดึงหน้าทักยาวมาที่ปลอกคอทักยาวโดยสิ่วที่ใช้มีขนาด 6 ฟัน

1.4) เชือกใยสังเคราะห์ (เชือกไนลอน) ใช้ร้อยเพื่อดึงหน้าทักยาว

1.5) สีทาไม้เพื่อให้ทักยาวมีความสวยงามตามที่ผู้สั่งซื้อต้องการ ประกอบด้วยสีแดง สีดำ สีเหลือง สีนํ้าตาล

1.6) น้ำมันทาไม้ เป็นน้ำมันสำหรับทาไม้เพื่อป้องกันปลวกมอดกินเนื้อไม้ไม่ให้เสียหาย หรือผู้พึงให้ทาหลังจากสีด้านนอกเสร็จแล้ว

1.7) ทินเนอร์ เป็นส่วนประกอบที่นำมาใช้ทาทักสีบนตัวทักยาว (ทัก) ให้มีความมันแวว

2) ขั้นตอนการประดิษฐ์ทักยาวประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1) การเลือกไม้ทำหุ่นทักยาว

1.2) วัดขนาดไม้

1.3) การถากไม้

1.4) การกลึงหุ่นทักยาวด้วยแท่นกลึง

- 1.5) การกลึงหุ่นทับยาวด้วยแท่นกลึงและเจาะรูทับยาว
- 1.6) การพอกดินสอพองและตากแดด
- 1.7) การทาสีและเคลือบน้ำยาปลวก
- 1.8) การขึ้นหนังหน้ากลอง
- 1.9) การแต่งเสียง
- 1.10) การประดับตกแต่งทับยาว

ภาพที่ 5 การวัดรอบอกทับยาวและใช้สิ่วบากร่องคอทับยาวสำหรับร้อยเชือก
เพื่อดึงหนังหน้าทับยาว

ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภูวนาถ ลาดทุ่ง (2564)

ภาพที่ 6 ทับยาวที่ตกแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้วและยังไม่ได้ตกแต่ง

ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภูวนาถ ลาดทุ่ง (2564)

6. อภิปรายผล

ท้ายวนันได้เข้ามาบิบทบาสำคัญต่อจังหวดนครศรีธรรมราชและจังหวดไกล่เคียงเป็นอย่งมากมมีการบรเลงมาตั่งตบอรานจากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่งมีการแข่งขันทบยว การนำทบยวเป็นเครื่องดนตรีบรเลงประคิมนงานสำคัญต่าง ๆ ของจังหวดนครศรีธรรมราชพัฒนาการของทบยวและการละเล่นทบยวของจังหวดนครศรีธรรมราชเกิดมาในสมัยใดไม่ปรากฏ แต่คงมีมาคู่กันกับชุมชนอื่น ๆ อันคู่กันกับการตั่งถิ่นฐาน ทบทบยวเป็นที่นิยมเล่นมาตั่งแต่อดีตทุกหมู่บ้านจะมีวงทบยว เป็นของตนเองเพื่อบรเลงเป็นเครื่องดนตรีประคิมน เป็นมหรสพซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่งมากในจังหวดนครศรีธรรมราชทั้งในประเพณีที่สำคัญเช่น งานแห่เรือพระวันและเวลาในการจัดนั้นจะเป็นช่วงเวลาระหว่างแรม 8 ค่ำ ถึงแรม 10 ค่ำ เดือน 11 ลากัน 3 วันงานแห่เทียนพรรษากำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษางานบุญสารทเดือนสิบเป็นงานบุญประเพณีของคนภาคใต้โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ จะมีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ ถึงแรม 15 ค่ำ เดือนสิบของทุกปี งานทอดกฐินในแต่ละปีกำหนดให้มีการจัดทอดกฐินขึ้นภายใน 1 เดือน หลังประเพณีออกพรรษา เทศกาลผลไม้ประจำปี (งานชาวสวน) อำเภอรพทศิรีโดยกำหนดจัดงานในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี เทศกาลมั่งคุดหวานของดีลานสการ่วมกันจัดขึ้นทั้งนี้เพื่อเผยแพร่ความรู้ เพิ่มทักษะผลิตผลทางการเกษตร ส่งเสริมการท่องเที่ยว และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของอำเภอลานสกา โดยกำหนดจัดงานในระหว่างวันที่ 17 - 26 สิงหาคม ของทุกปี

7. ข้อเสนอแนะและนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการเล่นทับบายและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ไว้

7.1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นำทับบายจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและเป็นกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

7.1.3 ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นเอกลักษณ์และเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการเปรียบเทียบการเล่นทับบาย (กลองยาว) ของแต่ละภูมิภาคของไทย

7.2.2 ควรศึกษาวิธีการสร้างสรรค์รูปแบบและวิธีการบรรเลงของแต่ละคณะ

7.2.3 ควรศึกษาวิธีการบรรเลง รูปแบบวง ของจังหวัดใกล้เคียง

7.2.4 ควรศึกษาพิธีกรรมไหว้ครูที่เกิดขึ้นกับทับบาย

8. คำประกาศเกียรติคุณ

ทางผู้แต่งในนามนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ต้องขอขอบพระคุณหัวหน้าคณะทับบาย หัวหน้าส่วนราชการที่ให้ความ
เมตตาในการให้ความรู้เรื่องทับบายด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

- ช่อเพชร สุขอนันต์ และคณะ. (2548). *กรรมวิธีการประดิษฐ์ปิด กรณีศึกษา นายอ้น โอชติณ*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2553). *ศัพท์ดนตรีปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกระรัต.
- ถาวรดา จันทนะสุด. (2537). *ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ประชิด สกุนะพัฒน์. (2551). *มรดกทางวัฒนธรรมภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว จำกัด.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2531). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- แปลก สนธิรักษ์. (2523). *พิธีกรรมและประเพณี*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ลำไย ไชยสาลี. (2542). *การศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (ม.ป.ป). *นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม หนูทอง. (2542). *สารานุกรมไทยภาคใต้เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- อุดม หนูทอง. (2531). *ดนตรีและการเล่นพื้นบ้านภาคใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

RELATIONSHIP BETWEEN STRATEGIC LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND RISK MANAGEMENT
UNDER SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

นัตถนิชา สังข์ศิลป์เลิศ^{1*} และศรุติพงศ์ ภูวัชรวรานนท์²
Nuttanicha Sungsillear^{1*} and Saruthipong Bhuwatvaranon²

Received Date: April 21, 2021

Revised Date: May 17, 2021

Accepted Date: May 22, 2021

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Corresponding author, E-mail: nuttanicha.su@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.989 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นำเสนอการวิเคราะห์รายคู่ลายเส้นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ($r = .70$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, การบริหารจัดการความเสี่ยง

Abstract

The purposes of this research were to 1) investigate the level of school administrators' strategic leadership in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1; 2) explore the level of school administrators' risk management in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1; and 3) study the level of relationship between strategic leadership and risk management of school administrators Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. The samples were 317 school teachers in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. The instrument used in this study was a questionnaire divided into three sections. The overall reliability of the questionnaire was .989. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and the Pearson product-moment correlation coefficient. Structural Equation Model analysis were performed using AMOS.

The findings were as follows:

1) the overall strategic leadership of school administrators in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was at the highest level.

2) the overall risk management of school administrators in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was at high level.

3) the relationship between strategic leadership and risk management of school administrators Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was positively related ($r=.70$) at a .01 level of significance. The relationship between visionary leadership and strategic risk management was the highest.

Keywords: Relationship, Strategic Leadership, Risk Management

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 มุ่งหวังให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2562 : น. 5) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารว่า เป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการ

ตามสมรรถนะและมาตรฐานตำแหน่งและบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560 : น. 91) สอดคล้องกับ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในมาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการเพื่อผลในอนาคต (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556 : น. 69 - 70)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง แสดงภาวะผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาเชื่อมั่น และเลื่อมใสในตัวผู้บริหารโดยบทบาทและหน้าที่ ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีคุณสมบัติในการนำพาองค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างมีเป้าหมาย ผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำสมัยใหม่ที่นำความสำเร็จมาให้แก่องค์กร ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญ คือ เป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล จะนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2550 : น. 44) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้นำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นมิใช่อาศัยโชคช่วยแต่จะต้องเป็นผลจากการที่คอยติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกองค์กร การคาดการณ์ถึงอนาคตองค์กรใน

ระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548 : น. 284) ยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำกลยุทธ์จะสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจและสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถ รวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมวางแผนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาและปฏิรูปสถานศึกษา (สมชาย เทพแสง และทัศนาศ แสงศักดิ์, 2553 : น. 203)

ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงน่าจะเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการบริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน และสามารถนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กรทางการศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านนี้ได้ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551 : น. 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่น และสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มุ่งความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์ สถานศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่หล่อหลอมพลเมืองของชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ ในอนาคต จึงจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการบริหารความเสี่ยงในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ ทั้งยังเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562 ในหมวดที่ 3 มาตรา 9 การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการเป็นแผนห้าปี โดยในมิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์กรกำหนดให้

“การบริหารความเสี่ยง” เป็นตัวชี้วัดในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้มีการบริหารความเสี่ยงที่ดี (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562, 2562 : น. 255)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่สร้างความล้มเหลวให้กับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร พบว่า การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง การขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนกลยุทธ์ การขาดการสื่อสารให้พนักงานทุกคนทราบถึงวิสัยทัศน์และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต การขาดการสร้างทีมสนับสนุน การมองทุกอย่างเป็นอุปสรรค และการกำหนดกลยุทธ์ที่ล้มเหลว ส่งผลให้การบริหารจัดการความเสี่ยงไม่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 138 โรงเรียน จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีผลการติดตาม ประเมินการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอก ที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, 2562 : น. 1 - 58) ในภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญต่อ

ความสำเร็จและความก้าวหน้าของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูง จะมีการจัดการความเสี่ยงต่ำ ดังที่ Posner (2007 อ้างถึงใน ศราวุธ ชุมภูราช, 2562) เสนอว่าความล้มเหลวขององค์กรไม่ได้เกิดจากการขาดเงินทุนหรือขาดข้อมูล ขาดความเชี่ยวชาญแต่เกิดจากผู้บริหารขาดความเข้าใจในการวางกลยุทธ์ จึงละเลยการจัดการความเสี่ยงในองค์กร และให้น้ำหนักกับความสามารถของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักการศึกษาหลายท่านโดยการศึกษาความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบจาก DuBrin (2007) และท่านอื่น ๆ พอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหาร

แสดงออกให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้น และผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ DuBrin (2007) คือ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) การคิดเชิงปฏิวัติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์

นอกจากนี้ผู้วิจัยศึกษา การบริหารจัดการความเสี่ยงของ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562 พอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการความเสี่ยง หมายถึง แนวทางในการกำหนดกระบวนการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานที่สามารถควบคุมกิจกรรม รวมถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง โดยสามารถประเมิน ตรวจสอบ และควบคุมให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งยึดนิยามศัพท์ตาม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562 และนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมจึงที่กำหนดความเสี่ยง ไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรในการศึกษา

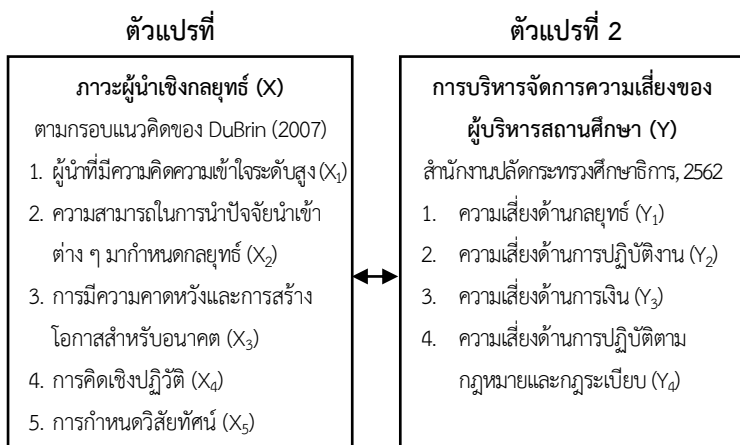
สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย นิยามศัพท์ ตลอดจนสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับต่อไป

4. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

5. กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,703 คน จาก 138 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, น. 2563) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกนจากนั้น สุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนและสุ่มครูในแต่ละโรงเรียนด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ใช้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้สอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา หากคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 นำแบบเสนอโครงการวิจัยและแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสนอต่อสถาบันวิจัยในมนุษยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเพื่อขอใบรับรองการทำวิจัยในมนุษย์และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปทำการหาคุณภาพด้วยการ Try out หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.989 และนำแบบสอบถามใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6.3 วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

7. ผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

7.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคิดเชิงปฏิบัติ

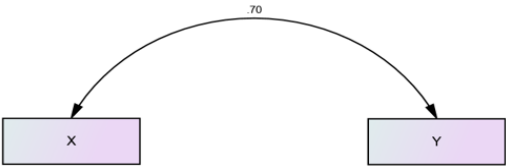
7.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเงิน รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติงาน

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 (n=317)

	ตัวแปร	r	Sig	ระดับ	ทิศทาง
ตัวแปร	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (X)	.70**	.01	มาก	บวก
	การบริหารจัดการความเสี่ยง (Y)				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 2 เส้นทางภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

8. การอภิปรายผล

8.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เข้ามาร่วมกันกำหนดแนวทางการวางแผน การดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตน มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเชิงเปรียบเทียบ คิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะและไหวพริบในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Davies et al. (2006: 109-124) กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย มีการบริหารข้อมูลโดยจัดข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศ พัฒนาบุคลากรให้มีความคิดเชิงกลยุทธ์และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการติดตาม รายงานผล และพัฒนาแผนงาน โครงการต่าง ๆ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก รวมทั้งความสามารถในการคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษามีความสามารถในการวางแผน คาดการณ์อนาคตของสถานศึกษา แสวงหาโอกาสและอาศัยประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความสามารถเชิงรุกในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นนักวางแผนกลยุทธ์ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และมีแนวคิดเชิงรุก วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการคิดเชิงบูรณาการมีความสามารถในการคิดแบบองค์รวม พัฒนาสถานศึกษาแบบยั่งยืน สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร มีการศึกษาความสำเร็จของสถานศึกษาที่เป็นเลิศเพื่อพัฒนาสถานศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าประสงค์หรือสภาพของสถานศึกษาที่ต้องการให้เป็นในอนาคตอย่างชัดเจน สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สถานการณ์ปัจจุบัน และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของรัฐ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบความเป็นไปได้ของวิสัยทัศน์ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทบทวนวิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน มีการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนงานและโครงการต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550 : น. 4) ได้อธิบายว่าการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างฝันที่เป็นจริงขององค์กรที่มีความเป็นเลิศเป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้ปรารถนาจะให้องค์กรของตนเป็นเช่นนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2007: p. 393 - 394) ได้กล่าวถึง

องค์ประกอบของผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย ความคิดความเข้าใจ ระดับสูง ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต การคิดเชิงปฏิกิริยา และการกำหนดกลยุทธ์ จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชญา ผาละ (2558 : น. 134 - 135) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารเนื่องจากองค์การต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีทักษะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์และมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สามารถปรับวิธีการบริหารให้ทันต่อสถานการณ์โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจนเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมรวมถึงแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ คิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ในการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรณฤดี มณฑลจรัส (2562 : น. 244 - 260) ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง พบว่า

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ
กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

8.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา
สามารถวิเคราะห์ กำหนดแนวทาง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ กำหนดวิธีการสื่อสารที่ดี เพื่อให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้
มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเป็นการป้องกันหรือลดความ
เสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับ
ศิลปพร ศรีจันทเพชร (2555 : น. 1 - 3) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีหน้าที่และ
ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารความเสี่ยงจะต้องเป็นผู้นำและกำหนด
ทิศทางการบริหารความเสี่ยงให้กับองค์กร กำหนดกลยุทธ์ นโยบายและ
วัตถุประสงค์ระดับองค์กร การวางแผน ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้และ
วัฒนธรรมองค์กรการปฏิบัติของผู้บริหารต้องคำนึงถึงโครงสร้างองค์กร การ
สื่อสารในองค์กร

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการในการบริหาร
จัดการความเสี่ยงที่ช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความ
เสียหายหรือทำให้ระดับและขนาดของความเสียหาย อยู่ในระดับที่องค์กร
ยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ คำนึงถึง
การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย โอกาสและผลกระทบที่เกิดขึ้น
ตลอดจนปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของหน่วยงาน เพื่อกำหนดมาตรการหรือ
แนวทางในการบริหารความเสี่ยง สอดคล้องกับสำนักปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ (2562 : น. 38) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแต่งตั้งคณะทำงานการบริหารความเสี่ยงและกำกับดูแลให้มีการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์รัศม์ อินนพคุณ (2563: น. 91) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่า การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน การจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ และด้านนโยบายที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานภาครัฐต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย (2554 : น. 67) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญแก้ว จันทรัตน์ (2562 : น. 78) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า

ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก

8.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการ
บริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน ที่สามารถนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่
สถานศึกษา ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
นำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน เป็นปัจจัยที่
สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
ประสบความสำเร็จ และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วน
สำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการความ
เสี่ยง สอดคล้องกับ เนตร์พัฒนา ยาวีราษ (2560 : น. 182) ที่ได้กล่าวว่า
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ รูปแบบของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกลใน
อนาคตถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในระยะยาวข้างหน้า และวางแผนกลยุทธ์
เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งใจไว้ และสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ
(2550: น. 18) ที่ได้กล่าวว่า การที่องค์กรต่าง ๆ นำกระบวนการบริหารความ
เสี่ยงมาใช้ จะช่วยเป็นหลักประกันในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วาง
ไว้ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงเป็นทิศทางการทำนายอนาคตอย่างมี
เหตุผล มีหลักการ และหาวิถีทางลดหรือป้องกันความเสียหายในกระบวนการ
ทำงานแต่ละขั้นตอน ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำกระบวนการบริหาร

ความเสี่ยงมาใช้ในการบริหารงาน จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นการป้องกันโอกาสที่จะเกิดความสูญเสีย

นอกจากนี้ ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ในการบริหารจะมีการกระตุ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่มาให้เกิดความคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญกับการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร จะมีการดำเนินการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานประเมินโอกาสของการเกิดความเสี่ยง เพื่อวิเคราะห์และจัดลำดับ ความเสี่ยงขององค์กร สอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2551: น. 29 - 30) ที่กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรฐาน COSO

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภักดิ์ รัตตานุสรณ์ (2561: 84) ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดวิสัยทัศน์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เอื้อต่อความสำเร็จของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ เผยแพร่วิสัยทัศน์ และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เป็นผลสำเร็จ โดยวิธีการหลอมวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาลงไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมประจำวันของสถานศึกษา และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครู มีทักษะการสื่อสารที่ดี แสดงออกถึงวิสัยทัศน์ของตนอย่างเด่นชัด เข้าใจบริบทของสถานศึกษา ให้ความสำคัญในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และศึกษาแนวโน้มของสถานศึกษาในอนาคต รวมทั้งวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อแสวงหาโอกาส และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรืออุปสรรค สอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2007: p. 396) กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นการกำหนดสภาพขององค์การที่ต้องการจะเป็นในอนาคตหรือเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งเป็นความต้องการในอนาคต เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เน้นการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับ Ireland and Hitt (1999: p. 48 - 57) ให้ทัศนะเกี่ยวกับผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ว่าขณะที่บริบทโลกาภิวัตน์ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งแนวกว้างและแนวลึกควบคู่กับสภาวะการแข่งขันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถให้วิสัยทัศน์ที่

แจ่มชัดและมีลักษณะที่จูงใจขององค์กรได้เป็นวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางของวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร และถ่ายทอดวิสัยทัศน์ในการบริหารมีการกระตุ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบและติดตามอย่างเป็นระบบ สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร สร้างจิตสำนึกร่วมกันภายในองค์กร เพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนมีความยุติธรรมและโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติตน วางตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้ มีความมั่นใจในตนเอง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จึงมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2551: น. 29 - 30) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร การวิเคราะห์สภาพภายนอกองค์กร และการวิเคราะห์ทัศนคติค่านิยมหรือวัฒนธรรมขององค์กร โดยเป้าหมายของการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับ นฤมล สอาดโณม (2550: น. 8) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์คือความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์และการนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด

ไว้ ซึ่งมีที่มาจากปัจจัยความเสี่ยงภายนอกและปัจจัยความเสี่ยงจากภายในองค์กร

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ บริหารงานอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการกับความเสี่ยงโดยคำนึงถึงประสิทธิผลขององค์กร จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงรอบทิศทางจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมมัทกณัฐ สุวรรณรัชภูมิ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกลยุทธ์ : รูปแบบของผู้นำยุคใหม่ พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำกลยุทธ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรเพราะผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีการกำหนดทิศทางขององค์กร วางแผนกลยุทธ์และมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนมีการควบคุมอย่างมีกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้เป้าหมายองค์กรสำเร็จ รวมถึงใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ให้ความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของการทำงานด้วยกัน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควร

บริหารความเสี่ยงด้านนี้ด้วยการ ใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในความเสี่ยงเรื่อง การจัดสรรงบประมาณ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายรายหัว การจัดทำบัญชีการเงิน ใบเสร็จรับเงิน การใช้จ่ายเงิน เงินยืม การจัดทำทะเบียน เป็นต้น

9.2 ควรจัดอบรมเรื่องการจัดการความเสี่ยงแก่ครูและผู้บริหารเพื่อสร้างความตระหนักเป็นการให้ความรู้ ทักษะในการจัดการบริหารจัดการความเสี่ยง และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

9.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรศึกษา กฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

10. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอพระขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตพิงศ์ ภูวัชรวรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาแนะนำให้คำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเป็นที่เรียบร้อย

11. เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ. (2557). *ภาวะผู้นำกลยุทธ์: รูปแบบของผู้ผู้นำยุคใหม่*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติภูมิ รัตตานุสรณ์. (2561). “ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.” *วารสารบริหารการศึกษา มศว*. 15(29), 80.
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์. (2562). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3. ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*.
- จรรยาธัม อินนพคุณ. (2563). “การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.” *วารสารรัชต์ภาคย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 14(33), น. 92-93.
- จิรัชญา ผาโล, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (2558). “การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบน.” *วารสารสังคมศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38(1), น. 134-135.
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). *การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.

- นฤมล สะอาดโณม. (2550). *การบริหารความเสี่ยงองค์กร Enterprise Risk Management*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2550). *การจัดการสำนักงาน : Office Management*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท เซ็นทรัล เอ็กเพรส จำกัด.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2560). *การจัดการสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล กรุ๊ป.
- ปิยรัตน์ เสนีย์ชัย. (2554). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์.” วารสารการจัดการสมัยใหม่. 6(2), น. 10.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 68 ง หน้า 18 (20 มีนาคม 2562)*
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 56 ก หน้า 255 (30 เมษายน 2562)*
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*

และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562)

วรรณฤดี มณฑลจรัส และอนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2562). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐกรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง.” *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 10(2), น. 244-260.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2548). *ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสิทธิ์.

ศราวุธ ชุมภูราช. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนใต้*. ปรินญาศึกษาศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2555). “การบริหารความเสี่ยงกับการกำกับดูแลกิจการ.” *Corporate Governance*. 35(135), น. 1-3.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2551). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ ปริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.

สมชาย เทพแสง และทัศนฯ แสงศักดิ์. (2553). “ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนของจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน.” *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 2(1), น. 201-210.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2550). *ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนบริหารความเสี่ยงประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2563, จาก <http://audit.kpru.ac.th/images/pdf-Knowledge/internal-control-and-risk-Management.pdf>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. (2562). *กลุ่มสารสนเทศ*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก <http://data.bopp-ec.info/emis/school>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิก จำกัด.

Davies, B., Davies, B.J. and Ellison, L. (2006). *Processes Not Plans Are the Key to Strategic Development*. Nottingham: National College for School Leadership.

DuBrin, A. J. (2007). *Leadership: Research findings practice and skills*. 6th ed. Boston MA: Houghton Mifflin.

Ireland, R. D. & Hitt, M. A. (1999). *Achieving and maintaining strategic competitiveness in the twenty-first century: The role of strategic leadership*. Academy of Management Executive, 13(1): p. 43-57.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

FACTORS WITH TO ELDERLY DEPRESSION
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ฐิติรัตน์ ช่างทอง¹ และเกษตรชัย และหิม^{2*}
Thitirat Changthong¹ and Kasetchai Laeheem^{2*}

Received Date: April 23, 2021

Revised Date: May 16, 2021

Accepted Date: May 22, 2021

¹ นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์

² รองศาสตราจารย์. ดร., สาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์

* Corresponding author E-mail: lkasetchai@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเฉลี่ย ผลของการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 5 ตัวแปร คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .001 การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ และการไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุสูงที่สุด คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุต่ำที่สุด คือ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ

คำสำคัญ : ภาวะซึมเศร้า, ผู้สูงอายุ, ปัจจัยด้านจิตสังคม, ปัจจัยด้านการรับรู้, ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม

Abstract

This study aimed to examine factors affecting the depression among the elderly in Nakhon Si Thammarat Province. The population used in this research is elderly people who receive an elderly living allowance Nakhon Si Thammarat Province, 240 persons. The research tool was a questionnaire and analyzed for means, standard deviation, Pearson correlation coefficients and linear multiple correlation coefficients. The results of the study showed that the elderly in Nakhon Si Thammarat Province suffered from depression at a moderate level. There were five factors that contributed to their depression with statistical significance. Lack of support for educational services affected the depression among the elderly at the .001 level of statistical significance. Lack of self-esteem affected the depression among the elderly at the .01 level of statistical significance. In addition, lack of spiritual well-being perception of inability to take care of health (X6), and lack of information support affected the depression among the elderly at the .05 level of statistical significance. The factor affecting the depression among the elderly the most was lack of support for educational services while that affecting the depression among the elderly the least was perception of inability to take care of health.

Keyword: depression, elderly, psychosocial factors, perception factors, social support factors.

1. บทนำ

การเปลี่ยนของสถานการณ์และสังคมในปัจจุบันมีผลต่อกระทบต่อความรู้สึกหรือจิตใจอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะทางจิตใจหรือก่อเกิดเป็นโรคทางจิตใจ ที่เรียกกันว่า ภาวะซึมเศร้า โดยจะทำให้บุคคลรู้สึกแยกกับตัวเอง เศร้า หดหู่หงุดหงิดหรือสิ้นหวัง เหนื่อยล้า ไม่ค่อยมีเรี่ยวแรง ไม่สนใจหรือมีความสุขเวลาทำอะไร นอกจากมีผลต่อทางด้านจิตใจแล้วยังพบว่าภาวะซึมเศร่ายังส่งผลต่ออาการทางกายและกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันไม่จะเป็นการส่งผลต่อการนอนหลับ คือ นอนหลับยากหรือนอนมากเกินไป ความรู้สึกเบื่ออาหารมากกว่าปกติ พุดหรือทำอะไรเชื่องช้าหรือมีอาการกระวนกระวายมาก และหากขั้นรุนแรงก็อาจคิดอยากตายหรืออยากทำร้ายตัวเอง ซึ่งหากมีอาการ 5 ข้อขึ้นไป เป็นระยะเวลานานกว่า 2 สัปดาห์ แสดงว่ากำลังตกอยู่ในภาวะซึมเศร้า (สถาบันจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561) โดย นพ.เจษฎา โชคดำรงสุข ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวว่า องค์การอนามัยโลก ได้มีการคาดการณ์ว่าในปี 2020 โรคซึมเศร้าจะเป็นสาเหตุการสูญเสียปีสุขภาวะสูงเป็นอันดับ 2 รองจากโรคหัวใจหลอดเลือด ซึ่งวัดจากปีสุขภาวะที่สูญเสียไปจากโรคและการบาดเจ็บของประชากร (Disability-Adjusted Life Years-DALYs) อาการภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ คือการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ชนิดหนึ่ง โดยอาการหลัก คือ รู้สึกเบื่อหน่ายและ

เศร้า หรือทั้งสองอย่าง จากการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุและผู้พิการในปี พ.ศ. 2556 พบว่ามีผู้สูงอายุที่เข้าข่ายมีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 33 (กระทรวงสาธารณสุข, 2556)

รายงานการเข้าถึงการบริการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าสูงอายุอดสะสมตั้งแต่ปี 2552 ถึง 30 กันยายน 2561 รายงานโดย โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรมสุขภาพจิต โดยนับจากประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในส่วนของภาคใต้ พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 240,522 คน มีจำนวนผู้ป่วยคาดประมาณจากความชุกที่ได้จากการสำรวจ 9,140 คน พบว่า ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยและรักษาในจังหวัด 6,976 คน สามารถเข้าถึงการบริการการวินิจฉัยและรักษาในจังหวัด 76.33 โดยมีจำนวนผู้ป่วยสะสมที่มีทะเบียนบ้านในจังหวัดจำนวน 7,390 คน อัตราเข้าถึงการบริการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่มีทะเบียนบ้านในจังหวัดเท่ากับร้อยละ 80.85 (ศูนย์วิจัยและสารสนเทศโรคซึมเศร้า โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรมสุขภาพจิต, 2561)

ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยจิตสังคม ได้แก่ ด้านการไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ดังงานของ มาธูรี อูไรรัตน์ และมาลีสบายยิ่ง (2560) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุเกี่ยวกับปัจจัยภายในตนเอง คือ ความแข็งแรงของร่างกาย ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดน้อยลง และปัจจัยภายนอก คือ การมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ผู้สูงอายุ สัมพันธ์ภาพกับญาติ และการเห็นคุณค่าในตนเองลดน้อยในผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลานเยี่ยมเยียน ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ จากผลการวิจัยของอรัญญา นามวงศ์, เอกพันธ์ คำภีระ, คอย ละอองอ่อน และ

วัชรวิทย์ ไชยจันทร์ (2561) พบว่า ผู้สูงอายุเจ็บป่วยเรื้อรังที่มีความเข้าใจในชีวิต และได้นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตจะมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้า ก่อนข้างต่ำหรือไม่มีภาวะซึมเศร้า เพราะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ด้าน ความพึงพอใจในชีวิต จากผลวิจัยวงศศิริ แจ่มฟ้า, ศิริรัตน์ จำปีเรือง และพิมพ์วรรณ เรื่องพุทธ (2562) พบว่า หากผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย มีการปรับตัวให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพ ประเมิน สุขภาพของตนเองได้ นับเป็นการบ่งบอกถึงความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ และทัศนคติต่อความตาย เห็นได้ว่าการสูญเสียทรัพย์สินมีค่า หรือของรักที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อบุคคล ก็ส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความเศร้า โศก จนคิดอยากตายได้เช่นกัน เช่นเดียวกันในงาน Suicidality in the elderly: Role of adult attachment (2019) ที่สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับการฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุ โดยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันและการฆ่าตัวตายโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะซึมเศร้าหรือความวิตกกังวลทำให้ระดับความเสี่ยงในการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยการรับรู้ ได้แก่ ปัจจัยการรับรู้การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน จากงานของวนิดา อินทราชา และคณะ (2556) แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุเมื่อมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตัวเองลดลง จึงส่งผลต่อจิตใจของผู้สูงอายุ การรับรู้การดูแลสุขภาพของตนเอง จากงานของ รัชพล สนิทยา (2555) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพไม่ดีมี โอกาสที่จะมีภาวะสุขภาพจิตไม่ดีปานกลางและภาวะสุขภาพจิตดีต่ำ นอกจากนี้ การรับรู้การช่วยเหลือจากครอบครัว ในงานของปวีณา นพโสธร (2556) ได้อธิบายถึงกิจกรรมตามโปรแกรมเสริมสร้างความหวังแบบ

ครอบครัวให้มีส่วนร่วมช่วยกระตุ้นผู้ป่วยและครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ส่งผลให้ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจในภาวะเจ็บป่วยของตนเองและวิธีการดูแลตนเองเมื่อมีภาวะซึมเศร้า ในขณะเดียวกันสมาชิกครอบครัวเองก็มีความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้า ทำให้ผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุและครอบครัวมีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ลดความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังซึ่งเป็นบ่อเกิดของภาวะซึมเศร้า

การสนับสนุนทางสังคม ด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารงานของ บุญวาส สมวงศ์ และปริญญา หุ่นโพธิ์ (2560) พบว่าโดยที่ผู้สูงอายุได้รับถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อมวลชน ครอบครัว เพื่อน หน่วยงาน สาธารณสุขและบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขจากสื่อต่าง ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้ ลดการมีปัญหาด้านสุขภาพจิตใจ การสนับสนุนการบริการการแพทย์ งานของรักษพล สนิทยา (2555) อธิบายถึงข้อค้นพบจากการศึกษา ตัวอย่างของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตในระดับไม่ดีถึงร้อยละ 9.11 กล่าวได้ว่า ปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทยยังเป็นปัญหาสำหรับการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ และส่วนการไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษาที่ส่งผลให้ลดภาวะเสี่ยงซึมเศร้าได้ จากงานวิจัยของ ทนงศักดิ์ มูลจินดา และทัศน พลไชย (2561) ได้อธิบายถึงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยสุข 5 มิติ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 3 วิชา ผลพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมีระดับความเสี่ยงที่ลดลง ไม่มีภาวะซึมเศร้า

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าว จึงพบว่า แม้จะมีการศึกษาเรื่องภาวะซึมในผู้สูงอายุจำนวนมากในหลายปีที่ผ่านมา แต่ยังคงมีความน่าสนใจและเป็นความสำคัญในปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว เพื่อเป็นการมองเห็นแนวทางต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะซึมเศร้าอาจจะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดูแลผู้สูงอายุที่อาจอยู่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า จนกระทั่งผู้สูงอายุที่มีอาการภาวะซึมเศร้า และการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวิธีการพัฒนาสุขภาพจิตใจ และช่วยเหลือด้านภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครราชสีมา

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา ดังนี้

3.1 แนวคิดภาวะซึมเศร้า

ภาวะซึมเศร้า เป็นความเศร้าที่เกินควรหรือนานเกินไป แม้จะได้รับกำลังใจหรือเหตุผลดี ๆ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะทำให้อารมณ์ดีขึ้น ทำให้เกิด

ความรู้สึกด้อยค่า รู้สึกผิด ส่งผลกระทบต่อหน้าที่ในกิจวัตรประจำวัน และสังคมทั่วไป บางรายที่มีอาการรุนแรงก็อาจส่งผลทางกายด้วย เช่น มีการผิดปกติของการนอน เบื่ออาหาร น้ำหนักลด หรืออยากอาหารมากขึ้น น้ำเพิ่มขึ้น แต่หากอารมณ์เศร้าเป็นอาการที่เด่นชัด อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่โรคซึมเศร้า ดังที่จากในงานของ นันทิรา หงส์ศรีสุวรรณ (2559) และตฤไล จำปาวัลย์ (2560) เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นภาวะจิตใจที่แสดงออกถึงความผิดปกติของอารมณ์ จนกระทั่งมองโลกในแง่ลบส่งผลเสียต่อสุขภาพชีวิต และอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ ดังนั้นจำเป็นที่ต้องการรักษาอย่างถูกวิธีและต้องใช้เวลาจึงไม่ควรคาดหวังมากเกินไป

3.2 แนวคิดทฤษฎีจิตสังคม

ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ผู้ริเริ่มในทฤษฎีนี้คือ อิริค เอช อิริสัน (Erik H. Erikson: p. 1902-1982) ได้อธิบายถึงการพัฒนาทางจิตใจด้วยการยอมรับการพัฒนาทางจิตใจตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ โดยเน้นความสำคัญปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในการพัฒนาทางจิตใจ ซึ่งเชื่อว่าบุคลิกภาพคือผลของความสำเร็จหรือล้มเหลวในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของแต่ละบุคคล โดยช่วงของอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์หรือความสิ้นหวัง (Integrity vs Despair) โดยที่บุคคลสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาทุกระยะที่ผ่านมาได้อย่างสมบูรณ์ แต่หากพัฒนาในส่วนนี้ไม่ได้ไปเป็นอย่างที่เหมาะสมหรือล้มเหลว ก็อาจทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนที่รู้สึกสิ้นหวัง รู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่มีโอกาสที่แก้ไขและอาจทำให้ไม่อยากอยู่ต่อไปอย่างไรคุณค่าและศักดิ์ศรี (จิราพร รักการ, 2563)

3.3 แนวคิดทฤษฎีการรับรู้

การรับรู้ หรือ Perception หมายถึง เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัส เริ่มต้นตั้งแต่การมีสิ่งเร้ามากระทบอวัยวะ การรับสัมผัสทั้งห้าแล้วมีการส่งไปยังกระแสประสาทของสมอง เพื่อมีการประมวลผลความกระบวนกรสื่อสารที่สำคัญระหว่างบุคคลในสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจจากงานของ นรินทร์ พองพุ่ม (2562) ได้อธิบายถึงการรับรู้ในชีวิตประจำวันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) การรับรู้วัตถุ (material perception) เป็นการรับรู้ในเรื่องขนาด รูปทรง โดยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของบุคคลแต่ละคนในแง่ของประสบการณ์ส่วนตัว 2) การรับรู้บุคคล (human perception) เป็นกระบวนการในการรับรู้เข้าใจตนเองและบุคคลอื่นที่อยู่รอบตนเอง

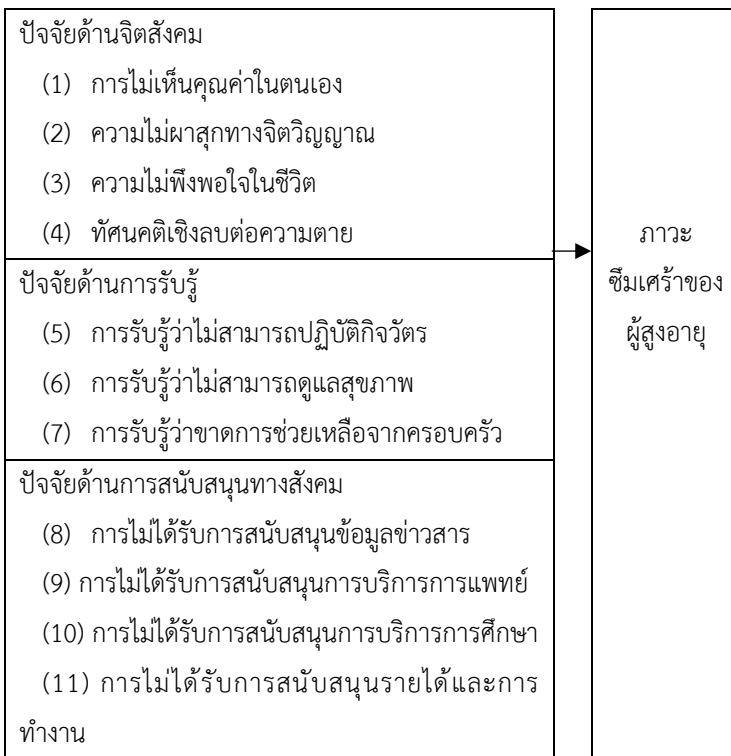
3.4 แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

แนวคิดเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคม หรือ Social Support ของ House (1981) ได้อธิบายถึงการสนับสนุนทางสังคม เกิดจากการที่ผู้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านของการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือการสนับสนุนด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน โดยแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotion Support) เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ 2) การสนับสนุนด้านการประเมินเปรียบเทียบพฤติกรรม (Appraisal Support) เช่น ผลการปฏิบัติ หรือการบอกให้ทราบผลถึงผลดี ที่ผู้รับได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น 3) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (information Support) เช่น การให้คำแนะนำ (Suggestion) การให้คำปรึกษา (Advice) และการให้ข่าวสาร

รูปแบบต่างๆ และ 4) การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการ (Instrumental Support) เช่น แรงงาน เงิน เวลา เป็นต้น

จากองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ได้ให้ความหมายโดยนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ สามารถเกิดขึ้นได้ปัจจัยด้านจิตสังคม ที่ได้ให้ความสำคัญด้านสังคม วัฒนธรรมและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในการพัฒนาทางจิตใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ ในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้ ที่ได้อธิบายกระบวนการในการรับรู้เข้าใจตนเองและบุคคลอื่นที่อยู่รอบตนเอง รวมถึงปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ที่ได้อธิบายถึงการที่ผู้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านของการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดี ซึ่งปัจจัยข้างต้นย่อมมีผลต่อภาวะซึมเศร้า หากไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมหรือเกิดความล้มเหลว ก็อาจทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนที่ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าได้ จากทั้งหมด สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1 ดังนี้

3.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) ผู้สูงอายุที่มีตั้งแต่ 60 ปี บริบูรณ์ ขึ้นไป 2) ยินยอมและให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และ 3) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ มีจำนวนประชากร 240 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ตามแนวคิดของแฮร์ (Hair และคณะ, 2014) ต้องมีขนาดอย่างน้อย 20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งการศึกษานี้มีตัวแปรทั้งหมด 12 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 240 คน จากประชากรทั้งหมด 276,331 คน

4.3 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกสุ่มอย่างง่าย โดยการหยิบสลากแบบไม่ใส่คืน โดยสุ่มหยิบเลือกกลุ่มตัวอย่างอำเภอจาก 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ออกมาเป็น 6 อำเภอ ใช้วิธีการสุ่มเป็นกลุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเพื่อให้ได้ตำบลในอำเภอนั้น ๆ เพื่อหาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่ม โดยกำหนดแต่ละอำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมือง คือ อบต.บางจาก และ ศูนย์อนามัยที่ 11 2) อำเภอท่าศาลา คือ อบต.ท่าช้าง และ รพ.สต.บ้านสาขา 3) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ คือ รพ.สต. บ้านสระเพลง และ รพ.สต.บ้านยางยวน 4) อำเภอร่อนพิบูลย์ คือ รพ.สต.บ้านทำเนียบ

5) อำเภอช้างกลาง คือ รพ.สต.บ้านควนसान และ 6) อำเภอทุ่งสง: รพ.สต.บ้านใต้ โดยอำเภอกลุ่มละ 40 คน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของผู้สูงอายุ เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านจิตสังคมเป็นแบบสอบถามที่ได้นำมาพัฒนาต่อยอดซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในตนเอง ได้แก่ การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ ความไม่พึงพอใจในชีวิต และทัศนคติเชิงลบต่อความตาย โดยมีคำถามทั้งหมด 32 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ลำดับ ดังนี้ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เคยรู้สึกเช่นนี้เลย, 2 คะแนน หมายถึง รู้สึกเช่นนี้น้อยมาก, 3 คะแนน หมายถึง รู้สึกเป็นบางครั้ง, 4 คะแนน หมายถึง รู้สึกบ่อยครั้ง และ 5 คะแนน หมายถึง รู้สึกเกือบตลอดเวลา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยการรับรู้ เป็นแบบสอบถามที่ได้นำมาพัฒนาต่อซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรับรู้ต่อตนเอง ได้แก่ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตร การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ และการรับรู้ว่าจะขาดการช่วยเหลือจากครอบครัว ประกอบด้วยคำถามจำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ มีให้เลือกตอบตั้งแต่ไม่เป็นความจริง 4 คะแนน, จริงเล็กน้อย 3 คะแนน, จริงพอสมควร 2 คะแนน และ จริงมากที่สุด 1 คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการแพทย์ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา และการไม่ได้รับการสนับสนุนรายได้และการทำงาน จำนวน 23 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีให้เลือกตอบตั้งแต่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนเลย 4 คะแนน, ได้รับการสนับสนุนนาน ๆ ครั้ง 3 คะแนน, ได้รับการสนับสนุนเป็นบางครั้ง 2 คะแนน, ได้รับการสนับสนุนบ่อยครั้ง 1 คะแนน, และได้รับการสนับสนุนเป็นประจำ 0 คะแนน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า เป็นแบบประเมินที่พัฒนาจากแบบสอบถามผู้ป่วย Patient Health Questionnaire-9 (PHQ-9) ซึ่งเป็นแบบประเมินระดับภาวะซึมเศร้าในขั้นต้น ประกอบไปด้วยคำถาม 9 ข้อ โดยมาจากข้อต่าง ๆ ตามเกณฑ์วินิจฉัยโรคซึมเศร้าใน DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Fourth edition) โดยเกณฑ์การให้คะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อมี 4 ระดับ คือ ไม่มีเลย 0 คะแนน มีบางวัน 1 คะแนน มีค่อนข้างบ่อย 2 คะแนน มีเกือบทุกวัน 3 คะแนน

4.5 การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ความรู้สึกไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เท่ากับ 0.82 ความไม่ผาสุกทางจิต

วิญญาณ เท่ากับ 0.75 ความไม่พึงพอใจในชีวิต เท่ากับ 0.79 ทัศนคติเชิงลบ ต่อความตาย เท่ากับ 0.76 การรับรู้ว่าจะไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตร เท่ากับ 0.80 การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ เท่ากับ 0.85 การรับรู้ว่าจะขาดการช่วยเหลือ จากครอบครัว เท่ากับ 0.82 การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร เท่ากับ 0.85 การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการแพทย์ เท่ากับ 0.94 การไม่ได้รับ การสนับสนุนการบริการการศึกษา เท่ากับ 0.82 การไม่ได้รับการ สนับสนุนรายได้และการทำงาน เท่ากับ 0.89 และภาวะซึมเศร้า เท่ากับ 0.81

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย-สงขลานครินทร์ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมนัดวันรับแบบสอบถามคืน โดยได้ติดต่อประธาน (ชุมชน?)ในพื้นที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งได้ให้แบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดเอาไว้ เพื่อตอบ คำถามชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการวิจัย หาก ผู้ตอบคำถามยินดีให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยจึงจะเริ่มแจกแบบสอบถามให้กลุ่ม ตัวอย่าง หลังจากนั้นมีการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามที่ได้รับ คืนจากกลุ่มตัวอย่าง และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่ กำหนดไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป มีการขอจริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ โครงการวิจัยที่ Ex-01/2564

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลภาคบรรยายโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลข

คณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยจิตสังคม การรับรู้ และการสนับสนุนทางสังคมกับภาวะซึมเศร้า โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้า โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น (Linear Multiple Correlation)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ย 72.68 ปี ส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.25 มีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.58 มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 83.75 ไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 63.33 อาศัยอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 90.00 พอใช้และมีเก็บออม คิดเป็นร้อยละ 68.75 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 1,000 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.58 มีแหล่งรายได้ต่อเดือนมาจากเบี้ยผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 100 และจากครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 40.83

5.2 ผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 จากการวิเคราะห์ปัจจัยจิตสังคม พบว่า ผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้สูงอายุที่มีความไม่พึงพอใจในชีวิต สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38) รองลงมาคือ การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 2.10 และ 2.08 อีกทั้งผู้สูงอายุที่มีทัศนคติเชิงลบต่อความตาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.71 ในขณะที่การรับรู้ พบว่า คือ ผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ว่าการช่วยเหลือจากครอบครัว และการรับรู้ว่าจะไม่

สามารถดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 และ 1.56 ตามลำดับ อีกทั้งผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ว่าจะไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตร อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.46 ส่วนการสนับสนุนทางสังคม พบว่าผู้สูงอายุที่มีการไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา และการไม่ได้รับการสนับสนุนรายได้และการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และ 3.54 ตามลำดับ ในขณะที่การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และการไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการแพทย์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65 และ 1.65 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	Mean	S.D.	ระดับ
ตัวแปรเกณฑ์			
ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ	1.40	0.36	ปานกลาง
ปัจจัยจิตสังคม			
การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	2.10	1.01	น้อย
ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ	2.08	0.65	น้อย
ความไม่พึงพอใจในชีวิต	2.38	0.69	น้อย
ทัศนคติเชิงลบต่อความตาย	1.71	0.62	น้อยที่สุด
การรับรู้			
การรับรู้ว่าจะไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตร	1.46	0.57	น้อยที่สุด
การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ	1.56	0.57	น้อยที่สุด
การรับรู้ว่าการช่วยเหลือจากครอบครัว	1.89	0.77	น้อย

ตัวแปร	Mean	S.D.	ระดับ
การสนับสนุนทางสังคม			
การไม่รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร	1.65	0.72	ปานกลาง
การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการ	1.65	0.71	ปานกลาง
การแพทย์			
การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการ	3.55	0.77	มากที่สุด
การศึกษา			
การไม่ได้รับการสนับสนุนรายได้และการ	3.54	0.79	มากที่สุด
ทำงาน			

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

5.3 การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ความไม่พึงพอใจในชีวิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.35, 0.30, 95\%$ Confidence Interval = 0.24, 0.46 / 0.18, 0.41 ตามลำดับ) ส่วนความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ และทัศนคติเชิงลบต่อความตาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.20, 0.18, 95\%$ Confidence Interval = 0.08, 0.32 / 0.05, 0.30 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตสังคมกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ

ปัจจัยจิตสังคม	r	p-value	95% Confidence Interval.
การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	0.35***	0.000	0.24, 0.46
ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ	0.20**	0.002	0.08, 0.32
ความไม่พึงพอใจในชีวิต	0.30***	0.000	0.18, 0.41
ทัศนคติเชิงลบต่อความตาย	0.18**	0.006	0.05, 0.30

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

5.4 การรับรู้ว่าการช่วยเหลือจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.24$, 95% Confidence Interval = 0.11, 0.35) ส่วนการรับรู้ที่ไม่สามารถการปฏิบัติกิจวัตร และการรับรู้ที่ไม่สามารถดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.20$, 0.19 , 95% Confidence Interval = 0.07, 0.31/ 0.07, 0.31ตามลำดับ) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ

การรับรู้	r	p-value	95% Confidence Interval.
การรับรู้ที่ไม่สามารถการปฏิบัติกิจวัตร	0.20**	0.002	0.07, 0.31
การรับรู้ที่ไม่สามารถดูแลสุขภาพ	0.19**	0.003	0.07, 0.31
การรับรู้ว่าการช่วยเหลือจากครอบครัว	0.24***	0.000	0.11, 0.35

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

5.การสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการแพทย์ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา และ การไม่ได้รับการสนับสนุนรายได้และการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.15, 0.15, 0.14, 0.13$, 95% Confidence Interval = 0.02, 0.27/ 0.02, 0.27/ 0.01, 0.26/ 0.01, 0.26 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ

การสนับสนุนทางสังคม	r	p-value	95% Confidence Interval.
การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร	0.15*	0.021	0.02, 0.27
การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการแพทย์	0.15*	0.024	0.02, 0.27
การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา	0.14*	0.033	0.01, 0.26
การไม่ได้รับการสนับสนุนรายได้และการทำงาน	0.13*	0.038	0.01, 0.26

***p < .001 ** p < .01 *p < .05

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

5.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีทั้งหมด 5 ตัวแปร คือ การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ การรับรู้ที่ไม่สามารถดูแลสุขภาพ การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และการไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา โดยการไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ

.001 การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ และการไม่รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุสูงที่สุด คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุต่ำที่สุด คือ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัย	Estimate	Std. Error	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.108	0.022	4.921***	0.000
การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	0.101	0.034	2.962***	0.003
ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ	0.080	0.040	2.018**	0.045
การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ	0.072	0.031	2.316*	0.021
การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร	0.075	0.030	2.521*	0.012
การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา	0.108	0.022	4.921***	0.000
Residual standard error = 0.325		Degree of freedom = 234		

Multiple R ² = 0.210	Adjusted R ² = 0.193
F-statistic = 12.460***	p-value = 0.000

***p < .001 ** p < .01 *p < .05

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 ตัว คือ การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ การรับรู้ว่าจะไม่สามารถดูแลสุขภาพ การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา ซึ่งตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุสูงที่สุดคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการการศึกษา เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ หรือได้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดอาจก่อให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้ อันเกิดจากผู้สูงอายุส่วนมากมักมองตนเองว่ามีระดับการศึกษาที่ต่ำผู้อื่น ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะรู้สึกที่ตนเองด้อยกว่าคนอื่น และกลัวว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้มักจะแยกตัวออกจากสังคมและมีแนวโน้มเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าตนเอง เช่นเดียวกับงานของ Wenjun Cao, Chongzheng Guo, Weiwei Ping, Zhijun Tan, Ying Guo and Jianzhong Zheng (2016) ได้พบว่าจากการวิเคราะห์ภาวะซึมเศร้าในกลุ่มผู้สูงอายุชาวจีนในชุมชน ความชุกของภาวะ

ซึมเศร้าในกลุ่มตัวอย่างคือ 26.1% โดยผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าเป็นผู้สูงอายุมีการศึกษาน้อย มีรายได้ต่อเดือนลดลงมีแนวโน้มที่ส่งให้มีอาการนอนไม่หลับ จึงจำเป็นต้องการสนับสนุนการบริการการศึกษาให้มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุเพื่อลดการเกิดภาวะซึมเศร้า

รองลงมาคือ การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เพราะ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าคุณค่าตนมีค่าน้อยกว่าคนอื่น ไร้คุณค่าในตนเองเป็นประโยชน์อีกทั้งยังเป็นภาระแก่บุคคลอื่น รวมถึงยังมีความรู้สึกว่าไม่มีใครมองเห็นหรือให้ความสำคัญในตัวเอง สูญเสียบทบาททางสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกการไม่เห็นคุณค่าตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ธนัญพร พรมจันทร์ และศิริลักษณ์ ศุภิตพิพร (2557) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีความว้าเหว่สูงก็จะก่อให้เกิดภาวะซึมเศร้าระดับสูง ก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ทำให้มีความรู้สึกตำหนิตนเองเกิดขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกด้อยค่าส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าในที่สุด ความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณ เพราะ ผู้สูงอายุยังคงมีเรื่องให้ทุกข์ใจอยู่บ่อยครั้ง และยังคงโหยหาความต้องการที่จะประสบความสำเร็จให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายในงานของ อภริตี โซนิรัตน์, วิราพรธณ วิโรจน์รัตน์, คะนิงนิจ พงศ์ถาวรภมล และศรียามน ตีรพัฒน์ (2563) พบว่าหากผู้สูงอายุมีความผาสุกทางจิตวิญญาณ จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เพื่อการเป็นผู้สูงวัยอย่างมีความสุข แต่หากเกิดความไม่ผาสุกทางจิตวิญญาณก็อาจจะส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้เช่นกัน

การไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร เพราะโดยส่วนมากผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากนัก เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลได้ยาก

จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสื่อแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าได้ สอดคล้องกับผลจากงาน บุญวาส สมวงศ์ และปริญญา หรุ่นโพธิ์ (2560) พบว่า เพื่อลดการมีปัญหาด้านสุขภาพจิตใจ ผู้สูงอายุจึงควรได้รับถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อมวลชน ครอบครัว เพื่อน หน่วยงานสาธารณสุขและบุคลากรทางการแพทย์ และควรเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ เพื่อช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุต่อการมีความรู้ถึงโรคภัยไข้เจ็บและวิธีการดูแลสุขภาพของตนเองในอนาคต

ด้านการรับรู้ว่าไม่สามารถดูแลสุขภาพ เนื่องจากวัยผู้สูงอายุต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของสุขภาพ สอดคล้องกับงานของ บุษราคัม จิตอารีย์ (2555) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของความเจ็บป่วย ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้

ดังนั้น ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องการการเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้าง เพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ความผาสุกทางจิตวิญญาณ รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ สถานพยาบาลเพื่อให้การดูแล และมอบข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพ ต่อการเข้าใจถึงวิธีการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ และที่สำคัญคือการสนับสนุนการให้บริการการศึกษา การทำกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับผู้สูงอายุ พบปะกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน เพื่อเป็นการสนับสนุนการบริการการศึกษา และทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าในตนเอง รวมถึงเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ และควรรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ควรพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอและตรงเวลาทุก ๆ วัน นอกจากนี้ โรงพยาบาลทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ควรมีการเฝ้าระวังอาการของผู้สูงอายุที่อาจมีภาวะซึมเศร้าอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการรักษาตนเอง เพื่อลดอาการเกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). รายงานการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ปี 2556 ภายใต้แผนงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและผู้พิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วชิรรินทร์ พี.พี.
- จิราพร รักการ. (2563). แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563, จาก shorturl.asia/rBfc2
- ตฤณลา จำปาวัลย์. (2560). “แนวคิดและทฤษฎีภาวะซึมเศร้าทางจิตวิทยา”. วารสารพุทธจิตวิทยา. 2(2), น. 1-11.

- ทนงศักดิ์ มุลจันดา และหัตถณ พลไชย. (2561). “ผลการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยสุข 5 มิติ โรงเรียนผู้สูงอายุขุนนาง ตำบลห้วย อำเภอบุพผราชนางสา จังหวัดอำนาจเจริญ”. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์*. 2(2), น. 14-29.
- ธัญพร พรหมจันทร์ และศิริลักษณ์ ศุภปิติพร. (2557). “ภาวะซึมเศร้าและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และที่พักผู้สูงอายุของเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร”. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 58(5), น. 545-561.
- นรินทร์ พองพุม. (2562). *ความงามของธรรมชาติที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นันทิรา หงส์ศรีสุวรรณ. (2559). “ภาวะซึมเศร้า”. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 1(38), น. 105-118.
- บุญवास สมวงษ์ และปริญญ หรุ่นโพธิ์. (2560). *การดูแลสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563, จาก https://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/777/rmutrconth_131.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- บุษราคัม จิตอารีย์. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มหาวิทยาลัยคริสเตียน, นครปฐม).

ปวีณา นพโสตร. (2556). *ผลของโปรแกรมเสริมสร้างความหวังแบบครอบครัวมีส่วนร่วมต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มารุรี อุไรรัตน์ และมาลี สบายยิ่ง. (2560). “การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษามูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถาแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา”. *รูลมีแล*. 38(1), น. 29-44.

รักษพล สนิทยา. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วงศ์สิริ แจ่มฟ้า, ศิริรัตน์ จำปีเรือง และพิมพ์วรรณ เรืองพุทธ. (2562). “ภาวะซึมเศร้าและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์”. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*. 11(2), น. 259-271.

วนิดา อินทราชา และคณะ. (2556). *ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของสมาชิกผู้สูงอายุศูนย์ส่งเสริมสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง*. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2563, จาก [http://www.bcnlp.ac.th/document/qa/CHE2556/5.1/5.1-3-1\(6\).pdf](http://www.bcnlp.ac.th/document/qa/CHE2556/5.1/5.1-3-1(6).pdf)

- ศูนย์วิจัยและสารสนเทศโรคซึมเศร้า โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรม
สุขภาพจิต. (2561). *รายงานการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรค
ซึมเศร้าสูงอายุประจำปี 2561*. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2564, จาก
https://www.thaidepression.com/www/report/main_report/pdf/60up/dep_60up_61.pdf
- สถาบันจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). *โรคซึมเศร้า..รับมือได้*.
สืบค้นเมื่อ <http://new.smartteen.net/infographic/172>
- อภิรดี โชนรัตน์, วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์, คณินิจ พงศ์ถาวรกุล และศรียา
มน ติรพัฒน์. (2563). “ปัจจัยทำนายการสูงวัยอย่างมีสุขภาพของผู้
สูงอายุ”. *วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก*, 31(1). 93-108.
- อรัญญา นามวงศ์, เอกพันธ์ คำภีระ, คอย ละอองอ่อน และวัชรีย์ ไชยจันดี.
(2561). “ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุโรค
เรื้อรังในชุมชน”. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและ
การศึกษา*. 19(2), น. 94-102.
- Cao W., Guo C., Ping W., Tan Z., Guo Y., & Zheng J. (2016).
“ A Community-Based Study of Quality of Life and
Depression among Older Adults” . *international Journal
of Environmental Research and Public Health*, 13(Suppl.
7), p. 1-10
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, J.B., & Anderson, R. E. (2014).
Mutivariate Data Analysis, London : Peassun publishing

House, J. S. (1981). *Work Stress and Social Support (Addison-Wesley series on occupational stress)*. Boston: Addison-Wesley Educational Publishers Inc.

Oon-aroma, A., Wongpakarana, T., Satthapisit, S., Saisavoey, N., Kuntawong, P., & Wongpakaran, N. (2019). “Suicidality in the elderly: Role of adult attachment”. *Asian Journal of Psychiatry*. 44, p. 8-12.

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี
การจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริม
ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES MODEL
APPLYING THE LEARNING MANAGEMENT THEORY OF
GAGNE AND STAD TO ENHANCE EMOTIONAL
INTELLIGENCE OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

การีมะห์ และหีม^{1*}

Kareemah Laeheem^{1*}

Received Date: May 11, 2021

Revised Date: June 16, 2021

Accepted Date: June 24, 2021

¹ โรงเรียนเทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

* Corresponding author, E-mail: lkareemah@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และ 2. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ขั้นตอนการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการวิเคราะห์ (R1) ขั้นการออกแบบและพัฒนา (D1) ขั้นการทดลองใช้ (R2) และขั้นการประเมินผล (D2) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในชั้นที่ 3 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี) จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบทีแบบไม่อิสระ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ (ที่พัฒนาขึ้น) มีชื่อว่า “รูปแบบ P-Tp-A- Sr” มี 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม (Preparing: P) การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อย (Team Practicing: Tp) การตรวจสอบผลงานและทดสอบ (Assessing: A) และการสรุปและยกย่อง (Summative and Recognizing: Sr) และรูปแบบการจัด

กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.29/86.90

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า หลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, กิจกรรมแนะแนว, กิจกรรมการเรียนรู้, ความฉลาดทางอารมณ์

Abstract

The purposes of this research were to: 1. develop and study the efficiency of the guidance activities model applying the learning management theory of Gagne and STAD to enhance emotional intelligence, and 2. study the effectiveness of the guidance activities model applying the learning management theory of Gagne and STAD to enhance emotional intelligence. There are four stages in the research process: the analysis stage (R1), design and development stage (D1), Implementation stage (R2), and evaluation stage (D2). The samples employed in the 3rd stage are 43 Mathayomsuksa 2/3 students in first semester of the academic year 2021, of Thesabal 1 School (Engseangsamakkee).

Research instrument consisted of the guidance activities model, learning activity plans, emotional intelligence assessment, and assessment of satisfaction toward learning activities. The data were analysis by means, standard deviation, a dependent t- test and a content analysis.

The results were as follows:

1. The guidance activities model to enhance emotional intelligence of Mathayomsuksa 2 students was named “ P-Tp-A-Sr Model” . It consisted of 4 components: Preparing: P, Team Practicing: Tp, Assessing: A, and Summative and Recognizing: Sr. The efficiency of this model was 83.29/86.90.

2. The effectiveness of the guidance activities model indicated that after using the model, emotional intelligence of students was higher than before receiving the instruction at the level of .05 significance, and the satisfaction of students towards learning activity was at a high level.

Keyword: Model Development, Guidance Activities, Learning Activities, Emotional Intelligence

1. บทนำ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งและควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ซึ่งสามารถฝึกฝนอบรมได้ เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นจำนวนมากมีปัญหาทางสังคม เช่น ติดเทคโนโลยี ติดการพนัน ติดยาเสพติด และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) เป็นวัยที่อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย และมีอารมณ์หงุดหงิดง่าย (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2559) เป็นวัยที่ยกระดับการศึกษาจากประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับแผนการเรียนและการประเมินผลที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งชีวิตในโรงเรียนมักได้รับการฝึกฝนให้เก่งทางด้านวิชาการ ปัญญา ด้านทักษะเกี่ยวกับงาน และเทคนิควิธีการทำงาน แต่ขาดการฝึกทักษะทางด้านอารมณ์ ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถทางสมองพร้อม ๆ กัน อันจะทำให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (ทศพร ประเสริฐสุข, 2551)

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมได้ โดยการให้รู้จักอารมณ์ตนเอง จัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การหยั่งรู้อารมณ์ของผู้อื่น และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Goleman, 1998) ดังนั้นครูผู้สอนต้องศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการพัฒนาทักษะด้านการเรียนของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านความมีวินัยในตนเอง การทำงานเป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสาระทางด้านความรู้

กับการนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมในด้านการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตระหนักในคุณค่า และมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ Robert Gagne ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน โดยใช้กลวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 9 ขั้น คือ ขั้นเร้าความสนใจ ขั้นบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นให้ความรู้และเนื้อหาใหม่ ขั้นชี้แนะทางการเรียนรู้ ขั้นกระตุ้นผู้เรียนให้แสดงความรู้ ขั้นให้ผลป้อนกลับ ขั้นทดสอบความรู้ และขั้นความจำและนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดสภาพการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภทที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน (ภาคินี ชูอินแก้ว, 2553) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวคิดของกาเย่ให้ความสำคัญกับการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาได้อย่างชัดเจน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จะอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดของกาเย่ คือ ชี้แนะแนะทางการเรียนรู้ตามหลักการและเงื่อนไขการเรียนรู้ ผู้เรียนจะจำเนื้อหาได้ดี หากมีการจัดระบบการเสนอเนื้อหาที่ดีและสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ที่กระจำงัดจะเกิดขึ้นได้ก็คือการที่ผู้เรียนวิเคราะห์และตีความในเนื้อหาใหม่

ลงในพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์เดิมรวมกันเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นหน้าที่ของครูผู้สอนในขั้นนี้คือพยายามค้นหาเทคนิคที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในการศึกษาความรู้ใหม่ (ภาคินี ชูอินแก้ว, 2553)

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักการนำเสนอเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือกันจนบรรลุตามเป้าหมายตลอดจนส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือทีมตามระบอบประชาธิปไตย การเรียนแบบร่วมมือแบบแรกที่ได้รับการพัฒนาขึ้นที่เรียกว่า “Student Teams Achievement Divisions: STAD” เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยกำหนดให้มีการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่จัดเตรียมไว้แล้วทำการทดสอบความรู้ที่ได้รับเป็นคะแนนรวมของกลุ่ม ซึ่งแนวทางในการดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นคือ ขั้นการนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน ขั้นการทำงานเป็นกลุ่ม ขั้นการทดสอบย่อย ขั้นที่การประเมินคะแนนพัฒนาการ และขั้นการรับรองผลงานของกลุ่ม (ทิตินา แชมมณี, 2562; Slavin, 1996; Hayatunisa, 2014)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำแนวคิดการเรียนรู้ของกาเย่และการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งเป็นการออกแบบที่สามารถช่วยให้การจัดกิจกรรมแนะแนวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ช่วยให้นักเรียนสนใจ และมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ จนกลายเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปรากฏขึ้นอย่างถาวร รวมทั้งยังเป็นฝึกฝนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น และเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาต่อยอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสื่อการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่และ STAD เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ

2.2.1 เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

2.2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) ด้านดี เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 2) ด้านเก่ง เป็นความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และ 3) ด้านสุข เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ซึ่งนักเรียนต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้มีคุณลักษณะประจำตัวที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและบรรลุตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่สถานศึกษากำหนดไว้ นอกจากนี้นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงย่อมจะมีความพึงพอใจและมองโลกในแง่ดี ทำให้เกิดพลังการเรียนรู้มีความสุข มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีเป้าหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น กล้าคิดและตัดสินใจแก้ไขปัญหาสามารถใช้ศักยภาพทางเขาว์ปัญญาได้อย่างเต็มศักยภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550; Serrat, 2017; Calero, Barreyro, & Injoque-Riclea, 2018)

การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์แก่นักเรียนเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการควบคุมอารมณ์ของตนเองสามารถดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ซึ่ง

ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข 2) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีการแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี และ 3) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550; นะฤณนทร จุฬากาญจน์, จารุวรรณ ไผ่ตระกูล, และ สุนีย์ ละกำป็น, 2558)

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกาเย่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่เชื่อว่าความรู้มีหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง โดยกระบวนการเรียนรู้และการจดจำของมนุษย์นั้นต้องใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้จึงควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภทที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ภายในของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นานมากที่สุด จึงจำเป็น

อย่างยิ่งที่ต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนที่จะเริ่มเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยมีหลักการที่สำคัญ 9 ประการ ได้แก่ 1) การเร่งเร้าความสนใจ 2) การบอกวัตถุประสงค์ 3) การทบทวนความรู้เดิม 4) การนำเสนอเนื้อหาใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ 5) การชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ 6) การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน 7) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 8) การประเมินผลการแสดงออก (Assess Performance) และ 9) การสรุปและนำไปใช้ (ทิตนาแซมมณี, 2562; Khadjooi, Rostami, & Ishaq, 2011)

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ที่เรียนปานกลาง 2-3 คน และที่เรียนอ่อน 1 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่จัดเตรียมไว้แล้วให้ทำการทดสอบความรู้ที่ได้รับ โดยคะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคนนำมาบวกเป็นคะแนนรวมของทีม เนื่องจากการให้รางวัลเป็นทีมเป็นวิธีการหนึ่งให้นักเรียนพึ่งพากัน เป็นการจัดสภาพการณ์ให้เกิดความรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้ และเป็นการจัดให้มีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะประสบความสำเร็จ โดยนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมช่วยให้ทีมประสบความสำเร็จด้วยการพยายามทำผลงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมในรูปของคะแนนปรับปรุง ดังนั้นแม้แต่คนที่เรียนอ่อนก็สามารถมีส่วนร่วมช่วยทีมได้ ด้วยการพยายามทำคะแนนให้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ นักเรียนทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนต่างได้รับการส่งเสริมให้ตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด ผลงานของทุกคนในทีมมีค่าภายใต้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ และมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน 2) การทำงานเป็นกลุ่ม 3) การทดสอบย่อย 4) การ

ประเมินคะแนนพัฒนาการของแต่ละคน และ 5) การรับรองผลงานของกลุ่ม (ทิตินา แชมมณี, 2562; ปรียา เป๊ะยัง, 2562; Hayatunisa, 2014)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research: R1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกาเย และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) และสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนรายวิชาแนะแนว ผู้ปกครอง และนักเรียนเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) โดยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนาและกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ รวมถึงการตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้น การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research: R2) ทดลองใช้ (Implementation:

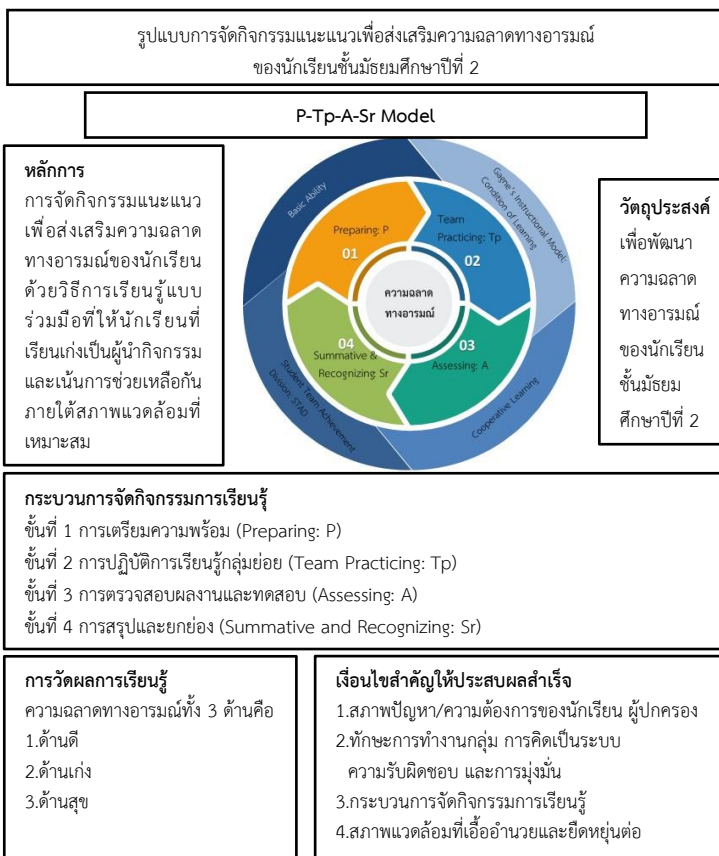
1) โดยนำรูปแบบที่พัฒนาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี) จำนวน 43 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน (The One Group Pretest-Posttest Design) โดยดำเนินการตาม “P-Tp-A-Sr Model” ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparing: P) เป็นการเร่งเร้าความสนใจ เตรียมความพร้อม บอกวัตถุประสงค์และเนื้อหา และทบทวนความรู้เดิมให้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น และมีความคงทนในการจำ ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อย (Team Practicing: Tp) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มต้องช่วยเหลือกัน ร่วมกันอภิปรายปัญหา และตรวจสอบคำตอบและแก้ไขคำตอบร่วมกัน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลงานและทดสอบ (Assessing: A) ทดสอบย่อยเพื่อประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ การผ่านเกณฑ์ที่กำหนด การเรียนรู้เนื้อหาต่อไปหรือต้องกลับไปศึกษาเนื้อหาเดิมซ้ำ และขั้นที่ 4 การสรุปและยกย่อง (Summative and Recognizing: Sr) สรุปใจความสำคัญและให้ข้อเสนอแนะเนื้อหา เพื่อส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ และการนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งประกาศผลและให้คำชมเชย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) ประเมินผล (Evaluation: E) เป็นการนำเสนอผลการทดลองตามกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และเงื่อนไขการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่

ความฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่แบบไม่อิสระ

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์พัฒนาขึ้นโดยใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย่ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภทที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์เป็นสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำได้ และวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Student Teams Achievement Divisions: STAD ที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่เรียนเก่งเป็นผู้นำกิจกรรมโดยการอธิบายให้นักเรียนที่เรียนอ่อนฟังและช่วยเหลือกัน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ มีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยพัฒนาเป็น “P-Tp-A-Sr Model” ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparing: P) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อย (Team Practicing: Tp) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลงานและทดสอบ (Assessing: A) และขั้นที่ 4 การสรุปและยกย่อง (Summative and Recognizing: Sr) ดังภาพที่ 1 และผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามเกณฑ์ (E_1/E_2) มีค่าเท่ากับ 83.29/86.90

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์
ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

2.นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย
 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนน

ความฉลาดทางอารมณ์ หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความฉลาดทางอารมณ์	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p value
ด้านดี					
ก่อนการเรียนรู้	40	2.09	0.15	28.978	.000
หลังการเรียนรู้	40	2.75	0.12		
ด้านเก่ง					
ก่อนการเรียนรู้	40	2.16	0.16	28.920	.000
หลังการเรียนรู้	40	2.77	0.11		
ด้านสุข					
ก่อนการเรียนรู้	40	2.17	0.13	27.608	.000
หลังการเรียนรู้	40	2.86	0.09		
ภาพรวม					
ก่อนการเรียนรู้	40	2.14	0.09	39.287	.000
หลังการเรียนรู้	40	2.79	0.05		

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparing: P)	4.16	0.28	มาก
1.การเร่งเร้าความสนใจ	4.13	0.72	มาก
2.การบอกวัตถุประสงค์	4.05	0.64	มาก
3.การทบทวนความรู้เดิม	4.25	0.54	มาก
4.การนำเสนอเนื้อหาใหม่	4.20	0.41	มาก
ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อย (Team Practicing: Tp)	4.60	0.30	มากที่สุด
5.การศึกษากลุ่มย่อย	4.55	0.50	มากที่สุด
6.การชี้แนะแนวทางการเรียนรู้	4.65	0.48	มากที่สุด
7.การกระตุ้นการตอบสนอง	4.60	0.50	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลงานและทดสอบ (Assessment: A)	4.33	0.32	มาก
8.การทดสอบความรู้ใหม่	4.10	0.44	มาก
9.การตรวจสอบผลงาน	4.53	0.51	มากที่สุด
10.การให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.35	0.48	มาก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นที่ 4. การสรุปและยกย่อง (Summative and Recognition: Sr)	4.53	0.32	มากที่สุด
11.การสรุป	4.30	0.46	มาก
12.การยกย่อง ชมเชย และให้รางวัล	4.75	0.44	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.37	0.17	มาก

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มีการพัฒนาขึ้นโดยใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย และการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) โดยยึดหลักการพัฒนา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “P-Tp-A-Sr” การวัดผลการเรียนรู้ และเงื่อนไขสำคัญให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้พัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) ร่วมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ของกาเย (ธนัญญา ชีระอนิษฐ์, 2560; ทิศนา ขัมมณี, 2562; Khadjooi, Rostami, & Ishaq, 2011) และแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค

Student Teams Achievement Divisions: STAD (ภริตา ตันเจริญ, 2561; ทิศนา แวมมณี, 2562; ปรียา เปะยัง, 2562; Hayatunisa, 2014)

นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ยังดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) ทดลองใช้ (Implementation: I) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) ประเมินผล (Evaluation : E) และการขยายผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557) ซึ่งมีการนำผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในขั้นที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพความสอดคล้องแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กล่าวว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีทฤษฎีรองรับ ต้องดำเนินการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้และตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง ต้องออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง และต้องมีจุดมุ่งหมายหลักในการเลือกรูปแบบไปใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์และนำไปใช้ให้เหมาะสม (Joyce & Weil, 2009) รวมทั้งยังสอดคล้องกับขั้นตอนในการสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้านและครบถ้วนจาก การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นต่าง ๆ ในชั้น ของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (วิชรา เล่าเรียนดี, 2553) รูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีเนื้อหาและ สารสำคัญที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการ ลำดับเป็นขั้นตอนจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้อย่างอิสระ จนทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ในการ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (จันทิมา หิรัญอ่อน, 2560) และรูปแบบการเรียนรู้ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพและ ทดลองใช้มาแล้วนับเป็นเครื่องมือที่สร้างความมั่นใจในการนำไปใช้ในการ ช่วยสอนได้ดี ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่มุ่งหวัง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง และทำให้ได้รูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังทำให้มั่นใจได้ว่าเนื้อหาสาระในรูปแบบการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้มีความเหมาะสม ง่ายต่อการเข้าใจ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

6.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนน ความฉลาดทางอารมณ์ หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ทั้งในภาพรวม และรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี หลักการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ รวมทั้งยังเน้น

กระบวนการเร่งเร้าความสนใจ การบอกวัตถุประสงค์ การทบทวนความรู้เดิม การนำเสนอเนื้อหาใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ การชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การประเมินผลการแสดงออก และมีการสรุปเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้สามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นานมากที่สุด จึงต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนที่จะเริ่มเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ต้องยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ โดยการกระตุ้นความสนใจและเร่งเร้าความสนใจให้นักเรียนสามารถรับสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดีและเตรียมความพร้อมที่จะศึกษาเนื้อหาต่อไป การทบทวนความรู้เดิมช่วยให้นักเรียนดึงข้อมูลเดิมและเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม การนำเสนอเนื้อหาใหม่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้นและมีความคงทนในการจำได้ดี การชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่าย แม่นยำ และรวดเร็วมากขึ้น มีความจดจำเนื้อหาได้ดี และมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียนช่วยให้นักเรียนมีโอกาสดูตอบสิ่งที่เร้าหรือสาระที่เรียน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม ร่วมตอบคำถาม และมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ส่งผลทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายและเสริมสร้างให้ความจดจำดีขึ้น การให้ข้อมูลย้อนกลับช่วยให้การเสริมแรงและกระตุ้นความสนใจจากนักเรียนได้มากขึ้น การประเมินผลการแสดงออกช่วยให้นักเรียนทราบถึงผลการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สามารถเรียนรู้เนื้อหาต่อไปหรือต้องกลับไปศึกษา

เนื้อหาเดิมซ้ำอีกครั้ง และการสรุปและนำไปใช้ช่วยส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ และประยุกต์ใช้กับงานอื่น ๆ ต่อไป (ทิตินา แชมมณี, 2562; Berger-Estilita, & Greif, 2020)

นอกจากนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ที่พัฒนาขึ้นยังให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลดความสามารถของผู้เรียนตามเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความสามารถสูงเป็นผู้นำกิจกรรม โดยเริ่มต้นด้วยการทบทวนพื้นฐานความรู้เดิม ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อยโดยนักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายให้นักเรียนที่เรียนอ่อนฟัง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม ดังคำกล่าวที่ว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่จัดเตรียมไว้แล้วให้ทำการทดสอบความรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือกัน ฟังพาดูช่วยกันเชิงบวกติดต่อสัมพันธ์โดยตรง รับผิดชอบงานของกลุ่ม มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเล็กและผู้อื่น ส่งเสริมให้นักเรียนผลัดกันเป็นผู้นำ นักเรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม และนักเรียนมีความตื่นตัวสนุกสนานกับการเรียนรู้โดยเริ่มต้นด้วยการทบทวนพื้นฐานความรู้เดิม ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อยโดยนักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายให้นักเรียนที่เรียนอ่อนฟังและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม หลังจากทำการทดสอบย่อยนักเรียนแต่ละคน โดยการ

คิดคะแนนรายบุคคลไปแปลงเป็นคะแนนกลุ่ม และมีการยกย่องชมเชยบุคคลหรือกลุ่มที่มีคะแนนยอดเยี่ยม (ภริตา ตันเจริญ, 2561; ปรียา เปะยัง, 2562; เบญจพร ปณทพลังกูร, 2551; Slavin, 1996; Hayatunisa, 2014)

รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 2 ด้านคือ ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อย (Team Practicing: Tp) และขั้นที่ 4 การสรุปและยกย่อง (Summative and Recognition: Sr) และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก 2 ด้านคือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparing: P) และขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลงานและทดสอบ (Assessment: A) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างละเอียด โดยมีผู้นำกลุ่มคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม โดยนักเรียนได้มีการทบทวนความรู้เดิม มีการปฏิบัติการกลุ่มย่อยโดยนักเรียนที่เรียนเก่งคอยช่วยเหลือและเกื้อหนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียน และมีการยกย่องชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนยอดเยี่ยมหลังจากการทดสอบย่อย จนส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้อย่างขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกันเชิงบวก มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง และมีความรับผิดชอบต่องานของกลุ่ม ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดทักษะการสร้าง

ความสัมพันธ์ผู้อื่น มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม และมีความตื่นตัว สนุกกับการเรียนรู้ (ทิตนา แคมมณี, 2562; ปรียา เปะยัง , 2562; เบญจพร ปณทลึงกูร, 2551; Slavin, 1996; Hayatunisa, 2014) และการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มกำลังตามความสามารถ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรม อาจารย์ผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้ตลอดเวลา คอยช่วยเหลือเสนอแนะ ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการเรียนรู้ มีการยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งไม่เครียด ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมหลังใช้รูปแบบการเรียนรู้ (จันทิมา หิรัญอ่อน, 2560) รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหวังและความต้องการ ซึ่งเป็นความรู้สึกภายในจิตใจที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด (ประวิทย์ ต้นสมบูรณ์, 2550)

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้

7.1.1 ครูต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความ

ฉลาดทางอารมณ์อย่างละเอียด เพื่อให้มีความเข้าใจขั้นตอนอย่างชัดเจน ศึกษาเนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อดูความเหมาะสมว่าสามารถใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ได้หรือไม่ โดยครูควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นในระหว่างการอภิปรายกลุ่ม และเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่มมากเป็นพิเศษ เพราะมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานกลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของกาเย่ และ STAD ที่นำมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ครั้งนี้ นอกจากนี้ในการแบ่งกลุ่มควรแบ่งให้มีความเหมาะสมและสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกลุ่มและบทบาทหน้าที่ไปเรื่อย ๆ เพราะเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการทำงานทุกคน และให้ทุกคนได้มีโอกาสฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

7.1.2 ครูต้องจัดการปฐมนิเทศแก่นักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยครูควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักเรียนคุ้นเคยกับรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมากเป็นพิเศษ

7.1.3 ครูที่นำรูปแบบไปใช้ต้องระมัดระวังในขั้นที่ 2 การปฏิบัติการเรียนรู้กลุ่มย่อยมากเป็นพิเศษ เพราะเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลามาก โดยครูควรมีความอดทนและให้เวลากับนักเรียนในการทำกิจกรรมมากพอสมควร และไม่ควรเร่งรีบหรือบีบบังคับนักเรียนให้เกิดความเครียดหรือกดดันจนทำให้นักเรียนขาดความรอบคอบในการคิด แล้วอาจส่งผลให้การจัดกิจกรรมดังกล่าวไม่เกิดผลดีและไม่ประสบผลตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

7.1.4 ครูที่นำรูปแบบไปใช้สามารถปรับปรุงกิจกรรม เวลาเรียน การใช้สื่อแหล่งการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม บริบท และความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ เช่น ความฉลาดทางดิจิทัล การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ความเป็นประชาธิปไตย ความกตัญญูรู้คุณ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดเป็นเหตุเป็นผล และทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อป้องกันคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การติดเกม การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการรังแก การไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียนไม่ไปโรงเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว และการแต่งกายผิดระเบียบ เป็นต้น

7.2.2 ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ไปประยุกต์ใช้และขยายผลกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

7.2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนทั้งที่เป็นปัจจัยทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำไปใช้การวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จันทิมา ทิรัญอ่อน. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรช่วงอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), น. 7-20.

ทศพร ประเสริฐสุข. (2551). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1), น. 19-35.

ทิตนา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญา ธีระกณิชย์. (2560). *จิตวิทยาพัฒนาตนในสังคมยุคใหม่*. อุดรราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรราชธานี.

นะถเนตร จุฬากาญจน์, จารุวรรณ ไผ่ตระกูล, และสุนีย์ ละกำป็น. (2558). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่นโดยประยุกต์หลักการคิดแบบพุทธธรรม. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*. 29(1), น. 132-143.

เบญจพร ปณทพลังกูร. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD กับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ประวิทย์ ต้นสมบุญ. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือนสามัญในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

ปรียา เปะยัง. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภริตา ต้นเจริญ. (2561). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เรื่องระบบนิเวศ สำหรับ

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ภาคินี ชูอินแก้ว, ภัทรวดี แก้วอัมพร, และเดือนเพ็ญ กษกรจารุพงศ์.
(2553). การพัฒนาโปรแกรมสอนเสริมเพื่อการเรียนรู้ “โครงสร้าง
ข้อมูลแบบต้นไม้” ด้วยหลักการสอนของกาเย่. *วารสาร
มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 13(2), 11-27.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8).
นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *คู่มือพัฒนา
ทักษะสมอง EF Executive Functions ในเด็กวัย 13-18 ปี
สำหรับพ่อแม่และครู*. กรุงเทพฯ: ไอที ออล ดิจิตอลพรินท์.

อุมาพร ตรังคมบัติ. (2559). *สร้างวินัยให้ลูกคุณ*. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.

Berger-Estilita, J. & Greif, R. (2020). Using Gagne’s “Instructional
Design” to teach clinically applicable knowledge in small
groups. *Trends in Anesthesia and Critical Care*. 35,
p. 11-15.

Calero A. D., Barreyro, J. P., & Injoque-Riclea, I. (2018). Emotional
Intelligence and Self-Perception in Adolescents. *Eur J
Psychol*. 14(3), p. 632-643.

- Goleman, D. (1998). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Hayatunisa, L. (2014). Student Teams Achievement Divisions (STAD) technique in teaching writing narrative text. *Journal of English and Education*. 2(1), p. 17-26.
- Joyce, B., & Weil, M. (2009). *Model of Teaching*. Englewood Cliff. NJ: Prentice-Hall.
- Khadjooi, K., Rostami, K, & Ishaq, S. (2011). How to use Gagne's model of instructional design in teaching psychomotor skills. *Gastroenterology and Hepatology from Bed to Bench*, 4(3), p. 116-119.
- Serrat, O. (2017). *Understanding and Developing Emotional Intelligence*. Singapore: Springer.
- Slavin, R. E. (1996). Research on cooperative learning and achievement: What we know, what we need to know. *Contemporary Educational Psychology*. 21(1), p. 43-69.

พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชัน
ไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา

UTILIZATION BEHAVIOR AND SATISFACTION OF LINE
APPLICATION THAT AFFECTING SENIORS' MEDIA
LITERACY IN MUANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

মননক চেংইয়ং¹, จันทณี แซ่เอี้ยว², ภาสกร มีบุญ³,

ลันธิยา เปาะอาเดะ⁴ และนิจกานต์ หนูอุไร^{5*}

Monchanok Sengiang¹, Jantanee Sea-eaw², Pasakorn Meebun³,

Lanthiya Poh-adeh⁴ and Nitchakarn Noo-urai^{5*}

Received Date: May 11, 2021

Revised Date: June 2, 2021

Accepted Date: June 7, 2021

^{1 - 4} นิสิตปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์
และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา

⁵ อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา

* Corresponding author, E-mail: nitchakarn156@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจประโยชน์จากแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 3) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยเป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รูปแบบสำรวจ (Survey Research) ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และทั้งหมดเป็นผู้ที่ใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) คือ การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Selection) ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาพบว่า การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุมีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก และการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในภาพรวมมีการรู้เท่าทันในระดับมาก สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านความมั่นคง และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีนัยสำคัญที่ 0.05

โดยสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = .311 + .163 (X_1) + .184 (X_2) + .220 (X_3) + .338 (X_4)$ และสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .167 (X_1) + .180 (X_2) + .234 (X_3) + .308 (X_4)$

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ, การรู้เท่าทันสื่อ, ผู้สูงอายุ, แอปพลิเคชันไลน์

Abstract

The purposes of this study were to investigate 1) the level of the utilization behavior and satisfaction from the LINE application 2) the level of satisfaction from the LINE application and 3) the utilization behavior and satisfaction from the LINE application influencing senior' media literacy of the in Muang district of Songkhla province. This study was a quantitative research. The elderly people who were aged 60 years and over, all of them used the Line application, and live in Muang district, Songkhla province served as the sample. A total 400 people were included in the study. Convenience sampling was used to select the sample. Questionnaires were used as instrument. The descriptive statistic and multiple regression analysis were used to analyze the data.

The study found that the utilization and satisfaction of the Elderly applications were high levels of usage and media literacy were high levels of literacy. The hypothesis test found that the utilization behavior and satisfaction from the LINE application consists of the perception of news, the emotional, the security, and the social interaction seniors' media literacy in Muang district, Songkhla province significantly at 0.05, in unstandardized Coefficients, the predictive equation is $\hat{Y} = .311 + .163 (X_1) + .184 (X_2) + .220 (X_3) + .338 (X_4)$ and the predictive equation in standardized Coefficients is $\hat{Z} = .167 (X_1) + .180 (X_2) + .234 (X_3) + .308 (X_4)$

Keywords: Utilization behavior and satisfaction, Media literacy, Senior literacy, LINE application

1. บทนำ

เทคโนโลยีทางการสื่อสารที่พัฒนาก้าวหน้า เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทางการสื่อสารทำให้คนในสังคมติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กันได้โดยง่ายและรวดเร็ว ปราศจากข้อจำกัดของเรื่องเวลาและสถานที่ ปัจจุบันสังคมไอทีหรือยุคที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เป็นศูนย์รวมของการเชื่อมโยงโลกในปัจจุบันไปยังโลกแห่งอนาคตได้เข้ามามีบทบาทในการใช้

ชีวิตประจำวันของมนุษย์เราเป็นอย่างมาก ในสังคมไทยสื่อสังคมออนไลน์ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร ก็คือ Facebook และ Twitter เป็นสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงแรก ๆ ที่ทำให้คนไทยเริ่มจะใช้สื่อออนไลน์เพื่อติดต่อกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว แพร่กระจายความคิดรวมทั้งอุดมการณ์ต่าง ๆ ลงไป ซึ่งที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก แต่สื่อสังคมออนไลน์ก็ยังถูกพัฒนาออกมาเรื่อย ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของคนในสังคม จนในปี 2554 ก็เกิดเป็นแอปพลิเคชันหนึ่งนั่นก็คือ “LINE” (ศตพล เกิดอยู่, 2558)

สถิติการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในประเทศไทย พบว่า คนไทยนิยมใช้แอปพลิเคชันไลน์เป็นช่องทางในการสื่อสารมากที่สุด ร้อยละ 98.5 รองลงมาคือ Facebook Messenger ร้อยละ 89.9 Face Time ร้อยละ 73.7 และ WhatsApp ร้อยละ 7.8 1 (Positioningmag, 2563) โดย กลุ่มเบบี้บูมเมอร์เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมละเลยการดูแลข้อมูลส่วนตัวมากที่สุด เมื่อเทียบกับ Gen อื่น ๆ ความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวโดยกำหนดการแสดงผลข้อมูลส่วนตัวเป็นสาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การเปิดเผยข้อมูลวันเกิด หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล รูปภาพ และข้อมูลอื่น ๆ (นิกร โภคอุดม, 2563) จากการสำรวจสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศ ไทย ปี พ.ศ. 2562 พบว่า กลุ่มเบบี้บูมเมอร์จำนวน 1,136 คน คิดเป็นร้อยละ 42.47 จากจำนวนกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่สำรวจทั้งหมด 2,675 คน มีสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอยู่ในระดับปรับปรุง หมายความว่า เป็นกลุ่มคนที่ขาดองค์ความรู้ที่ครอบคลุมกับเกณฑ์การประเมิน หรือมีความรู้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินของการสำรวจเพียงบางส่วน และยังไม่แตกฉานในองค์

ความรู้เหล่านั้น ที่อาจจะทำให้ประสบปัญหากับการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2562)

ซึ่งจากที่แอปพลิเคชันไลน์ได้กลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมของ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์หรือกลุ่มผู้สูงอายุ แต่สิ่งที่ผู้สูงอายุควรจะคำนึงถึงคือ การ รู้เท่าทันสื่อในเนื้อหาที่ได้รับ ผู้สูงอายุต้องมีการเข้าถึงและเข้าใจในเนื้อหาที่ ได้รับ มีการวิเคราะห์และการประเมินเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ สามารถ นำไปปฏิบัติหรือมีการบอกต่อ ดังนั้นผู้สูงอายุเองจึงต้องมีการรู้เท่าทันเนื้อหา ในสื่อสังคมออนไลน์ด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อทราบว่าการวิจัยอะไรที่ทำให้ ประชากรกลุ่มนี้เกิดพฤติกรรมการใช้งานของพวกเขา และพฤติกรรมการใช้ ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาไม่น้อยเพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจประโยชน์จาก แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.2 เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดเรื่องพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อสังคมออนไลน์

Katz et al. (1973 อ้างอิงใน สถาพร สิงหะ, 2557) ได้ กล่าวว่าไว้ว่า ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ นั้นจะเน้นและให้ความสำคัญกับผู้รับสารในฐานะที่เป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาผู้รับสาร เกี่ยวกับสภาวะทางสังคมและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าว แล้วนำไปสู่การเปิดรับสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการ ซึ่งสามารถสรุปเป็นความต้องการใช้ประโยชน์จากสื่อหรือการรับสื่อของผู้รับสารในแง่ต่าง ๆ 5 รูปแบบ ดังนี้

3.1.1 ความต้องการที่จะรู้ (Cognitive Needs) คือ ความต้องการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความคิด และความเข้าใจ

3.1.2 ความต้องการด้านอารมณ์ (Affective Needs) คือ ความต้องการด้านความคิดเห็น ความบันเทิง และความสุนทรีย์

3.1.3 ความต้องการการไม่แปลกแยก (Personal Integrative Needs) คือ ความต้องการใน การสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ด้านความน่าเชื่อถือ ความสนใจ ความมั่นคง และสถานภาพของ ตนเอง

3.1.4 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integrative Needs) คือ ความเชื่อมั่นใน การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่น ๆ ในสังคม

3.1.5 ความต้องการที่ปลดปล่อยตัวจากความตึงเครียด (Tension Release Needs) คือ ความต้องการหันเห และหลีกเลี่ยงความกดดันและ ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันโดยหันไปหาสิ่งบันเทิงใจในสื่อมวลชน เพื่อลดความเครียด

3.2 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อ

Potter (2014, อ้างอิงใน รติ ธนารักษ์ 2558) ต้องมีทักษะที่เป็น องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

3.2.1 การเข้าถึง (access) คือ การได้รับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้ อย่างเต็มที่และรวดเร็ว สามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ มีการแสวงหาข่าวสาร ได้จากสื่อหลายประเภท และไม่ถูกจำกัดอยู่กับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป

3.2.2 การวิเคราะห์ (analyze) คือ การตีความเนื้อหาสื่อตาม องค์ประกอบและรูปแบบ ที่สื่อแต่ละประเภทนำเสนอ ว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอ นั้น ส่งผลกระทบอะไรบ้างต่อสังคม การเมือง หรือ เศรษฐกิจ โดยใช้พื้นฐานความรู้ เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ที่อาจมาจากการ วิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยอาจใช้วิธีการของการวิเคราะห์ เปรียบเทียบการแตกองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุ และผลความสามารถ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3 การประเมินค่า (evaluate) คือ เป็นผลมาจากการวิเคราะห์สื่อที่ผ่านมา ทำให้สามารถที่จะประเมินค่าคุณภาพของเนื้อหาสารที่ถูกส่งออกมาได้ว่ามีคุณค่าต่อผู้รับมากน้อยเพียงใด สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับในด้านใดได้บ้าง

3.2.4 การสร้างสรรค์ (create) คือ การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเอง ขึ้นมาเมื่อผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ วิจัย ประเมินค่าสื่อได้อย่างถ่องแท้แล้วทุกคนจะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ผลิตที่จะต้องวางแผน เขียนบทค้นคว้าข้อมูลเนื้อหาประกอบตามเทคโนโลยีของสื่อหรือรูปแบบองค์ประกอบของสื่อแต่ละประเภทเพื่อที่จะสามารถสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสื่อสารที่ตนได้วางไว้

3.3 แนวคิดเรื่องแอปพลิเคชันไลน์

แอปพลิเคชันไลน์ได้รับการพัฒนาขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2554 ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัท NHN Japan ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตเกม และระบบการสืบค้นข้อมูลได้ร่วมมือกับบริษัท Naver Japan Corporation และบริษัท livedoor ร่วมกันพัฒนาขึ้นโดยปรับปรุงรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายเพื่อรองรับการใช้งานของผู้ใช้อย่างต่อเนื่อง

ศุภศิศิลป์ กุลจิตต์เจี๊วงค์ (2556) กล่าวว่า แอปพลิเคชันไลน์หมายถึง แอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ และแท็บเล็ต ผู้ใช้สามารถสื่อสารด้วยการพิมพ์ข้อความจากอุปกรณ์การสื่อสารเครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งสามารถใช้สนทนาโดยการฟรีคอล (Free Call) วิดีโอคอล (Video Call) ส่งรูปภาพ ส่งสติ๊กเกอร์ และตั้งค่าการสนทนาเป็นกลุ่ม เป็นต้น

3.4 แนวความคิดเรื่อง กลุ่มเบบี้บูมเมอร์

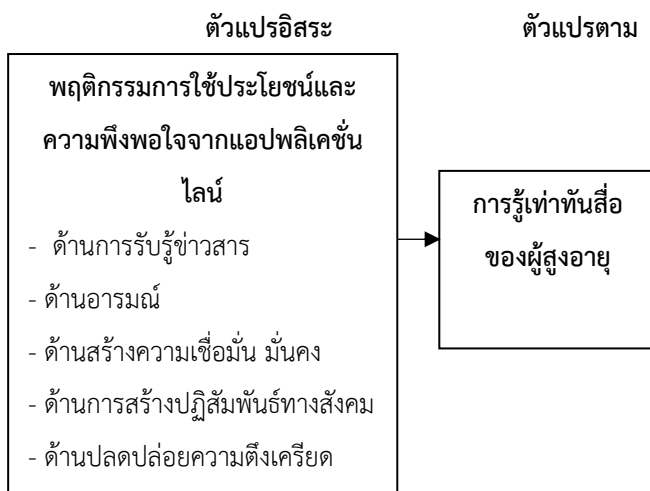
กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ คือ คนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2507 และเป็นเจเนอเรชันที่อยู่ในยุคที่การพัฒนาเทคโนโลยียังไม่ทันสมัยมากนัก จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ปี 2563 (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563) พบว่า คนกลุ่มนี้มีการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยรวม 8 ชั่วโมง 41 นาที โดยใช้อินเทอร์เน็ตในวันทำงาน/วันเรียนหนังสือ 8 ชั่วโมง 59 นาที และวันหยุด 7 ชั่วโมง 58 นาที กิจกรรมที่ชื่นชอบคือการใช้ Social Media คิดเป็นร้อยละ 89.3 โดย Social Media ที่ชื่นชอบคือ Facebook, LINE และ YouTube คิดเป็น ร้อยละ 95.3 93.1 และ 88.4 ตามลำดับ กิจกรรมที่ชื่นชอบรองลงมา คือ ค้นหาข้อมูล และดูโทรทัศน์/ดูคลิป/ดูหนัง/ฟังเพลงออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 76.0 และ 71.4 ตามลำดับ สำหรับปัญหาของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่พบเจอจากการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 3 อันดับ คือ ปริมาณโฆษณาออนไลน์ที่มารบกวน คิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมา ความล่าช้าในการเชื่อมต่อ/ใช้งานอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 66.9 และไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตจะเชื่อถือได้คิดเป็นร้อยละ 56.5 ตามลำดับ สำหรับการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (เสมอ นิ่มเงิน, 2563) มีดังนี้

3.4.1 กลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีการรับข่าวสารทางโทรทัศน์น้อยที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์และแอปพลิเคชันข่าว และวิทยุตามลำดับ

3.4.2 ชาวที่กลุ่มเบบี้บูมเมอร์รับชมมากที่สุด 65% คือ ชาว
การเมือง รองลงมาคือชาวเหตุการณ์สำคัญ 60% และชาว อาชญากรรม
50%

3.4.3 70% ของเบบี้บูมเมอร์เชื่อว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่น่าเสนอ
ข่าวด้านการเมืองและประเด็นสังคม

3.5 กรอบแนวความคิด

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์

4.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร และประชากรมีขนาดใหญ่ ของกัลยา วาณิชย์บัญชา (2550) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 โดยได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 385 คน อย่างไรก็ตามเพื่อให้มีระดับความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจำนวน 400 คน มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4E^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

z = ค่า z ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \approx 385$$

4.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น

(Non - Probability Sampling) โดยใช้การสุ่มแบบสะดวก (Convenience

Selection) ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ใช้แอปพลิเคชันไลน์ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และสะดวกยินดีให้ข้อมูลเพื่อทำการเก็บข้อมูลให้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสร้างขึ้น เพื่อศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 19 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง ระดับการใช้งานมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับการใช้งานมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับการใช้งานปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับการใช้งานน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับการใช้งานน้อยที่สุด

ช่วงระดับคะแนนเฉลี่ย = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น

$$= 0.8$$

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับการใช้งานมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับการใช้งานมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับการใช้งานปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับการใช้งานน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับการใช้งานน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชัน
ไลน์ จำนวน 8 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง กระทำมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กระทำมาก

ระดับ 3 หมายถึง กระทำปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กระทำน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กระทำน้อยที่สุด

$$\begin{aligned}\text{ช่วงระดับคะแนนเฉลี่ย} &= (\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})/\text{จำนวนชั้น} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึงรู้เท่าทันระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง รู้เท่าทันระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึงรู้เท่าทันระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง รู้เท่าทันระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง รู้เท่าทันระดับน้อยที่สุด

4.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

4.5.1 การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำ ขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ทั้งข้อความ ภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของข้อความเพื่อช่วยแนะนำปรับปรุง แก้ไขให้มีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยข้อความจะต้องมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.5 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนต่าง ๆ

4.5.2 การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองเก็บข้อมูล (Pre - Test) กับกลุ่มที่มีลักษณะตรงตามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด และทดสอบความเชื่อมั่น เพื่อตรวจสอบว่าข้อความในแต่ละข้อแต่ละ ส่วนของแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ และคำถามมีความเหมาะสม ง่ายต่อทำความเข้าใจ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 คือ เป็นคำถามส่วนในการวัดพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ในด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง และด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และข้อความในส่วนการวัดการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ตามลำดับ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยหากได้

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือว่าแบบสอบถามนั้นมีความเชื่อมั่น แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจริง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
1.พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์	19	0.946
1.1 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	4	0.734
1.2 ด้านอารมณ์	5	0.826
1.3 การสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง	2	0.946
1.4 ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	8	0.888
2.การรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์	8	0.984

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้เพื่อทำการหาค่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลตัวแปรพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ และตัวแปรการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์

4.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์สมมติฐาน พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจาก

แอปพลิเคชันไลน์ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจประโยชน์จากแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรพฤติกรรม การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์

พฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.71	0.745	ระดับการใช้งานมาก
2.ด้านอารมณ์	3.77	0.715	ระดับการใช้งานมาก
3.ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง	3.76	0.775	ระดับการใช้งานมาก
4.ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	3.74	0.663	ระดับการใช้งานมาก
รวม	3.75	0.616	ระดับการใช้งานมาก

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 2 การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุมีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.616) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตัวแปรย่อยทั้ง 4 ด้านมีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก โดยด้านอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.715) รองลงมา ด้านการสร้างเชื่อมั่น ความมั่นคง (ค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.775) ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.663) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.745) ตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวแปรการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์

การรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.ท่านสามารถอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์มากกว่า 1 รอบ	3.69	0.861	รู้เท่าทันระดับมาก
2.ท่านมักวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์อยู่เสมอ	3.72	0.880	รู้เท่าทันระดับมาก
3.เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากแอปพลิเคชันไลน์ท่านจะไม่เชื่อตามทันที	3.69	0.949	รู้เท่าทันระดับมาก

การรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
4. ท่านตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งข่าวอื่น	3.74	0.868	รู้เท่าทันระดับมาก
5. ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์ได้อย่างถูกต้องว่าสิ่งใดจริงสิ่งใดเท็จ	3.69	0.851	รู้เท่าทันระดับมาก
6. ท่านจะไม่แชร์หรือโพสต์ภาพข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง	3.76	0.933	รู้เท่าทันระดับมาก
7. หากรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่คนอื่นแชร์มานั้นไม่ถูกต้อง ท่านจะแก้ไขข้อมูลให้กับกลุ่มสนทนาหรือคู่สนทนาทันที	3.70	0.945	รู้เท่าทันระดับมาก
8. ท่านมักตักเตือนเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่าง ๆ	3.62	0.920	รู้เท่าทันระดับมาก
รวม	3.70	0.728	รู้เท่าทันระดับมาก

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 3 การรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในภาพรวมมีการรู้เท่าทันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.728) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีการรู้เท่าทันในระดับมาก ดังนี้ ท่านจะ

ไม่แชร์หรือโพสต์ภาพข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.933) ท่านตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งข่าวอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.868) ท่านมักวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์อยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.72 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.880) หากรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่คนอื่นแชร์มานั้นไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลให้กับกลุ่มสนทนาหรือคู่สนทนาทันที (ค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.945) ท่านสามารถอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์มากกว่า 1 รอบ (ค่าเฉลี่ย 3.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.861) เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากแอปพลิเคชันไลน์ท่านจะไม่เชื่อตามทันที (ค่าเฉลี่ย 3.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.949) ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์ได้อย่างถูกต้อง ว่าสิ่งใดจริงสิ่งใดเท็จ (ค่าเฉลี่ย 3.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.851) และท่านมักตักเตือนเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.920) ตามลำดับ

5.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในการวิจัยผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานเพื่อทดสอบดังนี้

H₁: พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการสร้างเชื่อมั่น ความมั่นคง และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ซึ่งใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นสถิติในการทดสอบ ผลการทดสอบเป็นดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.311	.148		2.104	.036
	ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1)	.163	.041	.167	4.002	.000
	ด้านอารมณ์ (X_2)	.184	.059	.180	3.124	.002
	ด้านการสร้างความเชื่อมั่นความมั่นคง (X_3)	.220	.045	.234	4.881	.000

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
	ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (X_4)	.338	.061	.308	5.524	.000

R = .765 R Square = .585

Adjusted R Square = .581 Std. Error of the Estimate = .47130

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาจากค่า Sig. สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีนัยสำคัญที่ 0.05 ได้แก่ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่น ความมั่นคง และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.765 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 58.5 ($R^2 = 0.585$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์มีค่า 0.47130 ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 คือ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (X_4) ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่น ความมั่นคง (X_3) ด้าน

อารมณ์ (X_2) และ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1) โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .311 + .163(X_1) + .184(X_2) + .220(X_3) + .338(X_4)$$

สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .167(X_1) + .180(X_2) + .234(X_3) + .308(X_4)$$

6. อภิปรายผล

6.1 พฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจประโยชน์จากแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากผลการวิจัยพบว่าการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก โดยการใช้งานด้านอารมณ์มีระดับการใช้งานมากที่สุดรองลงมา ด้านการสร้างเชื่อมั่น ความมั่นคง ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการรับรู้ข้อมูล ตามลำดับ เนื่องจากแอปพลิเคชันไลน์สร้างความสนุกสนาน การแชร์ความรู้สึก และความผ่อนคลายอารมณ์ให้แก่ผู้ใช้ เช่น การส่งสติ๊กเกอร์ การแชร์ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอให้แก่เพื่อน เป็นต้น ทั้งยังเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร พูดคุยทั้งในรูปแบบเสียง และวิดีโอ กับบุคคลอื่นอีกด้วย สอดคล้องกับ วิศปต์ย์ ชัยช่วย (2560) ที่ศึกษาการใช้ LINE ของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า LINE คือ คลายเหงา คลายความว้าเหวจากการที่ต้องใช้ชีวิตหลังเกษียณด้วยการอยู่บ้านเฉยๆ ไม่ต้องทำงานประจำเหมือนในอดีต การได้มีเพื่อนพูดคุยใน LINE

ทำให้รู้สึกไม่ว่าเหว เช่นเดียวกับ ศิริพร แซ่ลี้ม (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าแอปพลิเคชันไลน์เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้ได้เรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ติดต่อกับญาติกับครอบครัว เพื่อนเก่า/เพื่อนใหม่และทำให้ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นต่าง ๆ กับบุคคลอื่น นอกจากนี้ในกลุ่มวัยอื่น ๆ ที่ใช้แอปพลิเคชันไลน์ยังมีพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจประโยชน์ประโยชน์จากแอปพลิเคชันไลน์ เช่นเดียวกันกับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา ปันทังกูร (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวทางการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการใช้ประโยชน์และมีความพึงพอใจการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ในการรับรู้ความง่าย และการรับรู้การใช้ประโยชน์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งรับรู้ว่ามีประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นทำได้สะดวก กว้างขวางและรวดเร็ว ได้รับข่าวสารมากขึ้นหรือได้พบปะบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้น รับ-ส่งข่าวสารต่าง ๆ

6.2 การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากผลการวิจัยการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในภาพรวมมีการรู้เท่าทันในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านจะไม่แชร์หรือโพสต์ภาพข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาท่านตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งข่าวอื่น ท่านมักวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์อยู่

เสมอ หากรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่คนอื่นแชร์มานั้นไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลให้กับกลุ่มสนทนาหรือคู่สนทนาทันที ท่านสามารถอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์มากกว่า 1 รอบ เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากแอปพลิเคชันไลน์ท่านจะไม่เชื่อตามทันที ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแอปพลิเคชันไลน์ได้อย่างถูกต้อง ว่าสิ่งใดจริงสิ่งใดเท็จ และท่านมักติดเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่างๆ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีความสามารถในการพิจารณาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารได้ว่าเป็นความจริงและน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับการศึกษาของวิศปีย์ ชัยช่วย (2560) ที่ศึกษาการใช้LINE ของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า ผู้สูงอายุทราบว่ามีข้อมูลที่อยู่ในแอปพลิเคชันไลน์บางครั้งข่าวสารที่ส่งต่อกันมาไม่เป็นความจริง หรือข่าวหลอกลวง สอดคล้องกับการศึกษาของกิริณา สมวาทสรรค์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาวุฒิกรรมการสื่อสารกับการส่งต่อข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า มีผู้สูงอายุบางส่วนให้ความเห็นว่าตนเองจะส่งข้อมูลไปหาลูกหลานโดยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ หากเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงหรือเชื่อถือได้จะแชร์ไปยังผู้อื่น

6.3 พฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากผลการวิจัยพบว่าทุกปัจจัยของพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ได้แก่ ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านอารมณ์

ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง และด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทั้งสิ้น แต่มีค่าน้ำหนักแตกต่างกัน โดยปัจจัยด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าน้ำหนักมากที่สุดเนื่องจากแอปพลิเคชันไลน์เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครอบครัว เพื่อน ผู้คนที่รู้จัก สอดคล้องกับ วิศปัตย์ ชัยช่วย (2560) ที่ศึกษาการใช้LINE ของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า การใช้งาน LINE เป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการทำให้เกิดพื้นที่เสมือน (Virtual space) ที่เอื้อให้ผู้สูงวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องไปพบหน้าจริง ผู้สูงอายุสามารถพูดคุยกับลูกหลาน ญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลกัน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพิมพ์ การส่งภาพ หรือวิดีโอคอล เป็นต้น กลุ่มที่สนทนาผ่าน LINE มากที่สุด คือ กลุ่มเพื่อนในวัยเยาว์ เช่น เพื่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย หรือกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเอง ซึ่งต่างก็หมดภาระหน้าที่การทำงาน หรือการดูแลลูกหลานแล้ว กลุ่มเพื่อนเหล่านี้มักนัดหมายทำกิจกรรมสังสรรค์ กันอย่างสม่ำเสมอ เมื่อผู้สูงอายุหันมาใช้ LINE มากขึ้นก็เกิดการรวมกลุ่มใน LINE ที่ทำให้สามารถพูดคุยได้โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อจะต้องอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าใจ ตีความ ไตร่ตรอง วิพากษ์สารหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อได้ โดยที่ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสื่อ นั้น ๆ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศตพล เกิดอยู่ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะคิด พฤติกรรม และการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ผลการศึกษาพบว่า ยิ่งกลุ่ม

วัยเบบี้บูมเมอร์มีพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ในด้านต่าง ๆ มากเท่าไร ระดับการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ก็มากขึ้นตามเท่านั้น จึงสนับสนุนแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ เพราะแม้ว่าแอปพลิเคชันไลน์จะเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกับสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ แต่ลักษณะรูปแบบการใช้งานในการเปิดรับสาร การสนทนา การส่งข้อมูลต่าง ๆ กลับแตกต่างออกไป ฉะนั้นการเรียนรู้และการใช้งานในคุณสมบัติต่าง ๆ รวมทั้งรู้ว่าแอปพลิเคชันไลน์สามารถกระทำและตอบสนองแรงจูงใจส่วนไหนได้บ้าง อยู่ตลอดจะทำให้เราเข้าใจการใช้แอปพลิเคชันไลน์ได้ดีขึ้น เข้าใจในทิศทางของข้อมูลข่าวสารที่สามารถไหลผ่านทั้งการเปิดรับและการส่งต่อได้ว่าสามารถเป็นไปในทิศทางใด มาจากช่องทางใดได้บ้าง จนสั่งสมเป็นทักษะประสบการณ์ และท้ายที่สุดจะเกิดการรู้เท่าทันในสื่อแอปพลิเคชันไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร แซ่ลิ้ม (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าแอปพลิเคชันไลน์เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้ได้เรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ติดต่อกับครอบครัว เพื่อนเก่า/เพื่อนใหม่และทำให้ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นต่าง ๆ กับบุคคลอื่น

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

7.1.1 จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเข้าแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัว ลูกหลาน เพื่อนเก่า และเพื่อนใหม่ เรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นการส่งเสริม การพัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน และมีเวลาว่างมาก ขึ้นจากการเกษียณอายุ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรมีการสนับสนุนส่งเสริม การเข้าถึงอุปกรณ์สื่อสารสมัยใหม่และอินเทอร์เน็ต สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ อาจเนื่องจากรายได้น้อย และทำการจัดอบรมวิธีการใช้อุปกรณ์สื่อสารสมัยใหม่ และการใช้อินเทอร์เน็ตตามชุมชนต่าง ๆ

7.1.2 จากผลการศึกษาการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์มากที่สุด คือ จะไม่แชร์หรือโพสต์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับหากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีการวิเคราะห์ ประเมินข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากไลน์ได้เป็นอย่างดี โดยหากองค์กร หน่วยงานรัฐ และเอกชน มีการพัฒนาเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุโดยเฉพาะจะเป็นการช่วยส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากเนื้อหา ต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ รองรับสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุยังมีค่อนข้างน้อย

ดังนั้น ควรมีการพัฒนาเนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้มากขึ้น เช่น มีแอปพลิเคชันสุขภาพ อาหาร การเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเจาะจงเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ดังนั้นในการศึกษาวิจัย ครั้งต่อไปควรมีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่การออกแบบแบบสอบถามที่ต้องให้มีความง่ายต่อการตอบ กระชับในการอ่าน และอธิบายรายละเอียดให้เข้าใจมากที่สุดจนถึงการเพิ่มช่องทางการตอบแบบสอบถามเพิ่มเติม เช่น การฝากแบบสอบถามบนหน้าเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ที่กลุ่มผู้สูงอายุมีการเข้าถึงมาก เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามแผนเวลาที่วางไว้ให้มากที่สุด

7.2.2 ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาประชากรกลุ่มอื่น ๆ หรือภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชันไลน์ว่าเป็นอย่างไร

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <https://etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx>
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2550). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิริณา สมวาทสรณ์. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารกับการส่งต่อข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <http://gscm.nida.ac.th/uploads/files/1598586547.pdf>
- จริยา ปันทังกูร. (2558). แนวทางการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารธรรมทรรณ. 15 (1), น. 55-63.
- นิกร โภคอุดม. (2563). ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 14 (2), น. 59-69
- โพธิ์ชันนิงแมก. (2563). ส่องพฤติกรรมชาวเน็ตปี 62 ใช้ “โซเชียล” หนักสุด แต่สั่งอาหารออนไลน์โตสูงสุด. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <https://today.line.me/th/v2/article/nOjjYo>

- รตี ธนารักษ์. (2558). *การรู้เท่าทันสื่อ: ประโยชน์และการนำไปใช้*
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (รายงานการวิจัย).
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- วิศปัทย์ ชัยช่วย. (2560). การใช้LINE ของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิง
ปรากฏการณ์วิทยา. *วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn*
University. 10(1), น. 905-918.
- ศตพล เกิดอยู่. (2558). ทศนคติ พฤติกรรมและการรู้เท่าทันการใช้
แอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์. *วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต*.
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5707030515_3451_2980.pdf
- ศิริพร แซ่ลิ้ม. (2558). *พฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันของผู้สูงอายุใน*
เขตกรุงเทพมหานคร. (วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก
http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5207030379_3349_3339.pdf
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2556). ไลน์รูปแบบการสื่อสารบนความ
สร้างสรรค์ของสมาร์ตโฟน : ข้อดีและเสียของแอปพลิเคชัน. *วารสาร*
นักบริหาร. 33(4), น. 42-54.
- สถาพร สิงหะ. (2556). *การเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ*
กับการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวแบบดำนํ้าลึกของนักดำนํ้าชาวไทย.
(นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 16

เมษายน 2564, จาก <http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/1025>

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562).

รายงานผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ
ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก
<https://itm.eg.mahidol.ac.th/itm/wp-content/uploads/2020/04/MDES-ONDE-MIL-Survey-2019>

เสมอ นิ่งเงิน. (2563). *Generation กับพฤติกรรมกรับข่าวสารผ่านสื่อ*
ต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/5263>

แอมทูปีมาร์เก็ตติ้ง. (2562). *เปิดสถิติผู้ใช้ LINE ประเทศไทยในปี 2562*.
สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.am2bmarketing.co.th/online-marketing-article/line-statistics-thailand/>

คำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์
ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวารสาร

1. บริบทของวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยอีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายในมหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป โดยกำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม โดยในปีแรกเริ่มตีพิมพ์ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2562

2. ประเภทของบทความ

2.1 บทความวิจัย (Research Article)

เป็นผลงานต่อเนื่องจากงานวิจัย หรือสกัดมาจากงานวิจัย ประมวลสรุปกระบวนการวิจัยให้มีความกระชับและสั้นสำหรับตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ประกอบด้วย

- บทนำ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด
- วิธีดำเนินการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย

2.2 บทความวิชาการ (Original Article)

งานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ อย่างชัดเจน ตามหลักวิชาการจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ น่าสนใจประกอบด้วย

- บทนำ
- องค์ประกอบทฤษฎี
- อธิบายกระบวนการ (เนื้อหาสาระ)
- สรุปและอภิปรายผล

3. การจัดรูปแบบบทความ

3.1 บทความ

จะต้องใช้ขนาดกระดาษ **A5** โดยกำหนดระยะห่างขอบบน **1.5 นิ้ว** ขอบล่าง ขอบซ้าย และขอบขวา **ด้านละ 1 นิ้ว** ใช้ฟอนต์แบบ **TH Sarabun New** ตลอดทั้งบทความ

3.2 ชื่อบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ **TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา**

3.3 ชื่อผู้เขียนบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ **TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา** พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนใน ส่วนของ Footnote โดย Footnote ใช้ฟอนต์แบบ **TH Sarabun New 12 พอยท์ ตัวธรรมดา**

3.4 บทคัดย่อ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ใช้ฟอนต์แบบ **TH Sarabun New 14 พอยท์ เนื้อหาไม่เกิน 150 คำ และคำสำคัญ** ทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) **ไม่เกิน 5 คำ** โดยมีการกล่าวนำถึง ความสำคัญของการศึกษา วิธีการหรือเครื่องมือในการศึกษา ผลสรุปจาก การศึกษาหรือการค้นพบที่สำคัญ บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) จะต้องมีความสอดคล้องกัน

3.5 เนื้อหา

จะต้องเป็นภาษาไทย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 ตัว

บรรณานุกรม

3.6 ตารางหรือภาพประกอบ

ข้อมูลในภาพและตารางจะต้องมีความคมชัด มีหมายเลขกำกับภาพและตารางตามลำดับ สำหรับภาพต้องระบุที่มาของภาพนั้นด้วย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 ตัวหนา

3.7 เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 ตัวหนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การอ้างอิงเนื้อหาภายในเนื้อเรื่องและภายในหัวข้อกับเอกสารอ้างอิง จะต้องตรงกัน และจะต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารตามกำหนดไว้อย่างครบถ้วน การอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันให้สม่ำเสมอ โดยใช้ระบบนาม-ปี

3.7.2 การเรียงลำดับเอกสาร ให้เรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ

ตัวอย่าง

รูปแบบบทความฉบับเต็ม ไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4
ระยะขอบบน 1.5 นิ้ว ระยะขอบล่าง ซ้าย และขวา 1 นิ้ว
ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New ตลอดทั้งบทความ

ชื่อบทความภาษาไทย
TITLE IN ENGLISH
เว้น 1 บรรทัด (8 พยางค์)
เว้น 1 บรรทัด (8 พยางค์)

TH Sarabun New
16 พยางค์ ตัวหนา

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียนบทความ¹* และชื่อ - นามสกุลผู้เขียนบทความร่วม²
First Author¹* and Co - Author²
เว้น 1 บรรทัด (8 พยางค์)

TH Sarabun New
14 พยางค์ ตัวหนา

บทคัดย่อ

TH Sarabun New 16 พยางค์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ
TH Sarabun New 14 พยางค์ ตัวธรรมดา

คำสำคัญ: คำสำคัญ 1, คำสำคัญ 2, คำสำคัญ 3

TH Sarabun New 14 พยางค์ ตัวธรรมดา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ
TH Sarabun New 14 พยางค์ ตัวธรรมดา

Abstract

TH Sarabun New 16 พยางค์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ
TH Sarabun New 14 พยางค์ ตัวธรรมดา

Keyword: Keyword 1, Keyword 2, Keyword 3

TH Sarabun New 14 พยางค์ ตัวธรรมดา

¹ ตำแหน่ง และสังกัดของผู้เขียนบทความ

² ตำแหน่ง และสังกัดของผู้เขียนบทความร่วม

*Corresponding author, E-mail: Sample@mail.com ขออภัยแต่ยังไม่ถึง

TH Sarabun New 12 พยางค์ ตัวธรรมดา

1. บทนำ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)	
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)	
3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
3.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
3.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)	
4. วิธีดำเนินการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
4.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
4.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)	
5. สรุปผลการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา	
.....	TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....	
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)	

TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

TL: Caroline Munn, 41, married, 2 children

ชื่อผู้เขียนบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ). ชื่อ
หัวข้อหรือเรื่องการประชุม. ชื่อการประชุม. (หน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ผู้แต่งในหน้าเว็บไซต์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี(ที่สืบค้น), จาก <http://www.xxxxxxxxxxxxxxxxxx>.
เล่ม 1 บรรทัด (8 พยางค์)

Author, A. A. (Year). *Title of book*. (xx ed.). Location: Publisher.

Author, A. A. (Year). *Title of Doctor Dissertation or Master's Thesis*. (Doctoral dissertation or master's
thesis). Name of Institution. Location.

Author, A. A. (Year). "Title of Article". *Title of article*. Volume(Number), Page.

Author, A. A. (Year). *Title of post*. Retrieved Month, Day Year, from <http://www.xxxxxxxxxxxxxxxx>.